

Životný štýl súčasnej mládeže

Ing. Stanislava Polešenská

Bakalárska práca
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ing. Stanislava Polešenská
Osobní číslo: H11987
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů pro SŠ
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Životný štýl súčasnej mládeže

Zásady pro vypracování:

Študium odbornej literatúry, ktorá sa vzťahuje k problematike mládeže a životného štýlu.
Vymedzenie pojmov a teoretických východísk z oblasti životného štýlu mládeže.
Príprava metodiky výzkuvej časti.
Realizácia kvantitatívneho výskumu životného štýlu súčasnej mládeže.
Zpracovanie a vyhodnotenie získaných dát, vrátane ich interpretácie.
Prezentácia výsledkov výzku, ich shrnutie a odporúčanie pre prax.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. Olomouc: VOTOBIA, 2004. 427 s. ISBN 80-7220-195-6.

DUFFKOVÁ, J., L. URBAN, a J.DUBSKÝ,. Sociologie životního stylu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 978-80-7380-123-6.

FÜRST, Maria. Psychologie. Olomouc: VOTOBIA, 1997. 263 s. ISBN 80-7198-199-0.

MOŽNÝ, Ivo. Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života. Praha: Portál, 2002. 207 s. ISBN 80-7178-624-1.

PRÁZDNY, Aleš. Výchova jako přehodnocování hodnot. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 188 s. ISBN 978-80-108-2.

VACEK, Pavel. Psychologie morálky a výchovy charakteru žáků. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 197 s. ISBN 978-80-7435-108-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Alena Dofková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

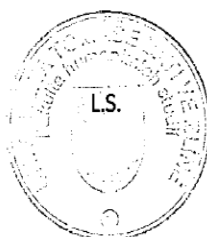
30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

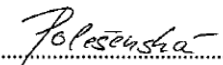
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28.3.2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být teč nejméně pět pracovních dní před konáním obhajoby zveřejněny k nahližení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V tejto bakalárskej práci som sa zamerala na mládež a jej životný štýl. Hlavným cieľom je prostredníctvom dotazníkového šetrenia analyzovať a následne zhodnotiť životný štýl súčasnej mládeže, zistiť ako mladí ľudia žijú a trávia voľný čas, aké majú životné hodnoty a ktoré negatívne javy sú pre nich najmenej prijateľné. Ďalším cieľom je porovnať rozdiely výsledkov výskumu medzi respondentmi v období adolescencie a pubescencie, a ďalej respondentmi z ČR a SR. Záverom by som chcela vyzdvihnúť primárnu prevenciu sociálne patologických javov dnešnej mládeže v kontexte so skúmaným životným štýlom.

Kľúčové slová: životný štýl, mládež, obdobie pubescencie, obdobie adolescencie, životné hodnoty, voľný čas, fajčenie, alkohol, drogy, návykové chovanie k PC

ABSTRACT

Abstrakt vo svetovom jazyku

I have concentrated on the youth and its life style in this Bachelor thesis. The main target is to analyze and finally review the life style by the means of questionnaires of the present day youth. I try to find out how they live and spend their free time, what are their life values and which are the negative things not comprehensible for them. The next target is to compare the diversities between the period of the adolescence and pubescence among the results of the research as well as between the youth of Czech and Slovak Republic. At the end I will try to find some actions and preventions how to positively influence the life of our youth.

Keywords: life style, youth, period of the pubescence, period of the adolescence, life values, free time, smoking, alcohol, drugs, addiction on the PC

Ďakujem pani Ing. Alene Dokovej za vedenie práce, ústretovosť pri konzultáciách a veľmi užitočnú metodickú pomoc pri spracovaní tejto bakalárskej práce. Ďakujem tiež mojim najbližším za podporu a trpezlivosť.

Prehlasujem, že odovzdaná verzia bakalárskej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČASŤ	12
1 ŽIVOTNÝ ŠTÝL	13
1.1 ŽIVOTNÝ ŠTÝL AKO PREDMET SKÚMANIA	13
1.1.1 Obsah kategórie životného štýlu	13
2 MLÁDEŽ	16
2.1 VÝVOJ OSOBNOSTI	16
2.1.1 Rozdelenie vývojových období	16
2.2 OBDOBIE PUBESCENCIE	17
2.3 OBDOBIE ADOLESCENCIE, MLADOSTI.....	18
3 VPLYVY, KTORÉ PÔSOBIA NA VYTVÁRANÍ OSOBNOSTI	19
3.1 RODINA	19
3.2 ŠKOLA, VZDELÁVANIE	20
3.2.1 Rola učiteľa	20
3.3 ROVESNÍCKE SKUPINY	20
3.4 VOENÝ ČAS	21
3.4.1 Typy voľného času a jeho aktivity	21
3.4.2 Činnosti voľného času.....	21
3.5 STRAVA.....	22
4 HODNOTOVÁ ORIENTÁCIA	23
4.1 VÝVOJ HODNÔT.....	23
4.2 VÝCHOVA K HODNOTÁM	24
4.3 HIERARCHIA HODNÔT.....	24
5 SOCIÁLNO-PATOLOGICKÉ JAVY	26
5.1 PREVENCIA SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝCH JAVOV	26
5.2 ZÁVISLOSTI	27
5.2.1 Závislosti vzťahujúce sa k informačným technológiám	27
5.2.2 Závislosti na výherných automatoch	27
5.2.3 Alkoholová závislosť	27
5.2.4 Drogová závislosť	28
5.3 ŠIKANA, KYBERŠIKANA	28
II PRAKTICKÁ ČASŤ	30
6 STANOVENIE VÝSKUMNÉHO CIEĽA A HYPOTÉZ	31
7 VÝSKUM A METÓDY VÝSKUMU	32

7.1	SKLADBA DOTAZNÍKU	32
7.2	VZORKA SKÚMANÝCH RESPONDENTOV	32
8	VYHODNOTENIE VÝSKUMU A INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV	33
8.1	POPIS VÝSLEDKOV VÝSKUMU	33
8.2	INTERPRETÁCIA A ZHRNUTIE VÝSKUMU	55
8.3	VYHODNOTENIE HYPOTÉZ A CIEĽOV PRÁCE.....	58
	ZÁVER	63
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY	66
	ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK	68
	ZOZNAM OBRÁZKOV	69
	ZOZNAM TABULIEK	71
	ZOZNAM PRÍLOH.....	72

ÚVOD

Doba sa neustále mení a tým sa menia i ľudia v nej. Mnohí budú so mnou súhlasiť, keď poviem, že dnešná doba je uponáhľaná. Ľudia majú nedostatok voľného času, trávia mnoho času prácou a na rodinu a priateľov im často nezostáva dostatok času. A práve tým sú naši najbližší veľakrát ochudobnení. Najviac ovplyviteľnou skupinou ľudí je podľa môjho názoru práve mládež, ktorá sa vyvíja a mení, deti sa menia na dospelých jedincov a sú ovplyvňovaní svojím prostredím, spôsobom života, ľuďmi, ktorých považujú za svoje vzory. Najčastejšie sú to ľudia im najbližší, či už rodičia, súrodenci, priatelia a podobne. V dobe dospievania sa orientujú na budúcnosť. Rozmýšľajú nad svojimi životnými plánmi, osobnými cieľmi, vytvárajú svoju identitu a zaoberajú sa otázkami osobnej perspektívy.

Dnešná postmoderná spoločnosť umožňuje mládeži rôzne využitie voľného času. Poskytuje mnoho možností a vymožeností, o ktorých sa predchádzajúcim generáciám v ich veku ani nespievalo. Voľnému času detí a mládeže sa venujú umelecké školy, jazykové školy, občianske združenia, či náboženské spoločenstvá. Deti a mládež sa môžu venovať rôznym športom, kultúrnym či iným aktivitám, krúžkom a kurzom.

S meniacim sa prostredím sa menia i mladí dospievajúci ľudia, ich správanie a životný štýl. Mám pocit, že deti chcú byť skoro dospelými, dospievajú čoraz rýchlejšie, neužívajú si detstvo a bezstarostnosť ako kedysi. Možno i vďaka vyspelým technológiám sa snažia podobať dospelým a mať ich vymoženosti. Sú čoraz viac pohltení modernými technológiami, trávia veľa času u počítača, na sociálnych sieťach, s mobilom v ruke, či sledovaním televízie. Negatívne dopady tejto spoločnosti, sa na nich prejavujú i vo forme sociálne patologických javov, medzi ktoré patria napr. alkohol, drogy, fajčenie, rôzne druhy šikany a pod.

Cieľom práce je preskúmať životný štýl súčasnej mládeže pomocou dotazníkového šetrenia, nájsť stanovisko k danej téme, prípadne vyzdvihnúť primárnu prevenciu sociálne patologických javov dospievajúcich jedincov v kontexte so skúmaným životným štýlom.

Verím, že táto práca bude prínosom i pre školy, v ktorých sa prieskum konal, a to hlavne pre učiteľov, ktorí by na základe výsledkov dokázali lepšie viesť žiakov k zdravému životnému štýlu.

Túto tému som si vybrala i preto, že chcem porozumieť „dnešnej“ mládeži, zistiť ako žije a aké má hodnoty. Dúfam, že tieto informácie využijem v budúcnosti v mojom zamestnaní s pedagogickým zameraním a budú pre mňa prínosom.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 ŽIVOTNÝ ŠTÝL

Životný štýl sa objavuje ako označenie špecifickej znovu poznateľnej kombinácie preferencií voľného času (napr. akú hudbu človek počúva). Vzťahuje sa na štýl bývania, oblečenia, rečových gest, či miest prebývania. So životným štýlom bývajú spojované atribúty, ktoré ľudí navzájom odlišujú alebo ich spájajú. Tak sa môže životný štýl stať súčasťou kultúrneho pohybu, môže stelesňovať aj pôžitok, životnú radosť a pod.

1.1 Životný štýl ako predmet skúmania

Východiskom každého textu na tému životného štýlu nutne musí byť pomenovanie toho, čo to vlastne životný štýl je, čo je jadrom jeho popisu a analýzy. K hlavným dôvodom nutnosti vymedzenia termínu životného štýlu patria nasledujúce okolnosti:

- životný štýl je obsahovo veľmi rozsiahla oblasť zahrňujúca i na prvý pohľad málo súvisiace témy,
- životný štýl je bežne používaný výraz a jeho význam v bežnom povedomí a reálnej každodennosti sa líši od charakteristiky používanej v oblasti vedeckého skúmania,
- životný štýl má v bežnom povedomí radu rôznych asociácií, súvislostí a predstáv, životný štýl sa viaže na módu a obliekanie, zdravie a pohyb, bývanie, ekologické chovanie, konzumné chovanie, odlišnosti minority od majority atď.

Najobecnjšie môžeme povedať, že životný štýl je spôsob, akým ľudia žijú – teda ako bývajú, stravujú sa, vzdelávajú sa, chovajú sa v rôznych situáciách, bavia sa, pracujú, spotrebovávajú, vzájomne komunikujú, jedajú, rozhodujú sa, cestujú, vyznávajú a dodržia určité hodnoty, starajú sa o deti, pestujú potraviny, vyrábajú atď. (Duffková, Urban a Dubský, 2008, s. 51-52)

1.1.1 Obsah kategórie životného štýlu

Životný štýl má celú radu komponentov, prvkov, zložiek, aspektov a ovplyvňuje ho celá rada faktorov. Obsahom životného štýlu je okruh problematiky spadajúci do životného štýlu, vytvorený na základe otázok, ktoré si pri skúmaní životného štýlu sociológovia najčastejšie kladú:

- Otázka „ČO“ - čo sa vlastne skúma, pri vymedzení kategórie životného štýlu sú to životné prejavy, životné zvyklosti, formy života, životné praktiky, obecnějšíe chovanie, jednanie, konkrétnejšie činnosti a vzťahy, považované za určité jadro problematiky životného štýlu. Použitím pojmu určitý subjekt naznačuje úzku väzbu na toho, kto s ním žije. A činnosti, vzťahy a praktiky sú situované predovšetkým do každodennosti, s čím úzko súvisí každodenný život či životný svet.
- Otázka „KTO“ – sa pýta po subjekte, nositeľovi životného štýlu, ktorým môže byť individuum, skupina, či spoločnosť. Sledujú sa rysy, a to podľa pohlavia, veku, vzdelanosti, profesie, zdravotného a rodinného stavu, postavenia v sociálnej štruktúre spoločnosti.
- Otázka „KEDY“ – ide o dimenziu individuálneho času – fáze životného cyklu človeka, napr. dimenzia vymedzujúca pracovný, viazaný a voľný čas. Pre sociológiu je veľmi zaujímavé i skúmanie dimenzie historického času – vývoj a zrovnávanie životných štýlov.
- Otázka „KDE (a S KÝM)“ – každý životný štýl sa odohráva v určitom priestore, prostredí, teda obecne v životnom prostredí, ktoré delíme na fyzické a sociálne. V rámci fyzického prostredia sa sledujú životné štýly v meste a na dedine, problémy prírodného a človekom upraveného prostredia a fyzického mikroprostredia (bývania). Patrí sem i úvaha nad možnými a reálnymi dôsledkami moderných informačných a komunikačných technológií, ktoré môžu viesť k vytvoreniu počítačového či internetového životného štýlu, kde je z celého človeka obklopujúceho prostredie dôležité jediné: počítač a pripojenie na internet. V rámci sociálneho životného štýlu sú skúmané úrovne makroprostredia (spoločnosť ako taká s jej ekonomickou, politickou a kultúrnou sférou), mezzoprostredia (komunity, väčšie skupiny rôzneho typu, ktorých je jednotlivec členom) a mikroprostredia (najbližšie sociálne okolie, rodina a priatelia). Časť sociálneho prostredia sa týka medziľudských vzťahov, čo zakladá skúmanie otázky „S KÝM“. Medziľudské vzťahy sú pre životný štýl významné nielen miestom, ktoré zaujímajú v živote človeka, ale tiež výrazným vplyvom, ktorý skupiny majú na formovanie životného štýlu jedinca, a to predovšetkým prostredníctvom hodnôt a vzorov chovania.

- Otázka „PODLA ČOHO“ – podľa čoho človek žije, čím sa riadi. Patrí sem obecná kultúra, sociálne normy, morálka, hodnoty, potreby, idey.
- Otázka „ZA KOLKO“ a „ZA ČÍM“ – zjednodušene ide o ekonomické podmienky života, ktoré bývajú v rámci skúmania životného štýlu reprezentované kategóriou životnej úrovne. Za čím, eventuálne kam, túto otázku musíme tiež brať s nadhľadom, v zmysle skúmania znamená, kam chce človek vo svojom živote dôjsť, za čím chce ísť, ako vypadá svet, kam by sa chcel dostať. Je teda jasné, že kvalita života je úzko spojená s hodnotami človeka. (Duffková, Urban a Dubský, 2008, s. 52-64)

2 MLÁDEŽ

V tejto kapitole popíšem vývoj osobnosti, vývojové obdobia a budem sa zaoberať obdobím pubescencie a adolescencie, do ktorého zaradujeme mládež.

2.1 Vývoj osobnosti

Pojem vývoj sa často používa len v zmysle rastu. Tento pojem však zahŕňa i duševný vývoj a ďalej zostupné zmeny, napr. v dôsledku starnutia. Vývoj osobnosti a jej zrenie nie je samovoľný proces, ale predstavuje výsledok interakcie činiteľov vnútorných (dedičné, vrodené vplyvy) a vonkajších (prostredie, výchova). Pretože vzájomné pôsobenie všetkých biologických a sociálnych vplyvov na utváranie psychiky a osobnosti je u jednotlivých osôb odlišné, je každá osobnosť jedinečná. (Fürst, 1997, s. 99)

2.1.1 Rozdelenie vývojových období

Vývojové obdobia človeka sa delia na nasledujúce štádia:

- vnútrožilové (prenatálne) štádium – od počatia do pôrodu,
- perinatálne štádium – tvorí pôrod,
- novorodenecké štádium – od pôrodu do šiestich týždňov,
- dojčenské štádium – štádium nemluvňat'a – od šiestich týždňov do jedného roka,
- štádium batol'aťa – od troch do šiestich rokov,
- štádium predškolského veku – šesť až jedenásť rokov,
- puberta – jedenásť až pätnásť rokov,
- adolescencia (mladosť) – od 15 do 20 rokov,
- dospelosť - mladšia dospelosť - 20 -30 rokov, zrelá dospelosť - 31 – 44 rokov, stredný vek – 45 – 60 rokov,
- počínajúca staroba – 60 – 74 rokov, označovaná i ako neskorá dospelosť,
- staroba – 75 – 89 rokov,
- dlhovekosť – od 90 rokov vyššie. (Fürst, 1997, s. 103-104)

V bakalárskej práci sa budem bližšie zameriavať na mládež, teda na obdobie puberty a adolescencie.

2.2 Obdobie pubescencie

Obdobie pubescencie trvá asi od 11 do 14 až 15 rokov a končí pohlavnou dospelosťou. Pre začiatok je charakteristické tzv. pubertálne zrýchlenie rastu. Väčšia akcelerácia puberty je u dievčat, ktoré v cca 12. roku rastú rýchlejšie než chlapci. Rozlišujú sa tri rôzne vývojové typy:

- typ akcelerovaný (zrýchlený vývoj),
- typ priemerný (stredne zrýchlený vývoj),
- typ retardovaný (spomalený vývoj). (Prázdny, 2007, s. 103)

Časový úsek medzi prvým výskytom sekundárnych pohlavných znakov a počiatkom fungovania pohlavných orgánov označujeme ako prepubertu. Skúmanie ukázalo, že telesné zretie sa oproti skoršiemu stále trochu zrýchľuje. To sa označuje ako akcelerácia. Znamená skrátenie detstva a stavia predovšetkým dievčatá pred problémy, kedy prepuberta začína už v 8 alebo 9 rokoch. (Fürst, 1997, s. 149)

So všetkými týmito javmi sa musí dospievajúci jedinec vyrovnávať i z hľadiska svojho sebeobrazu a sebpojatia. V dobe dospievania sa sebeobraz a sebpojatie nielen dobudováva, ale tiež prebudováva. Dospievajúceho veľmi zaujíma, aký vlastne je, aké má možnosti, hranice a ako sa javí svojmu okoliu.

Okrem rastového zrýchlenia je výrazným prejavom puberty rýchly rozvoj doteraz pomaly rastúcich pohlavných žliaz. Pre toto obdobie je charakteristické vytváranie sekundárnych pohlavných znakov, ku ktorým patrí ochlpenie v podpazuší, fúzy a morfológické zmeny prsných bradaviek u chlapcov a vývoj mliečnej žľazy u dievčat. U chlapcov tiež zmena hlasu a u dievčat ovulácia s nástupom prvej menštruácie. V tomto období sa nadväzujú prvé heterosexuálne vzťahy.

Po psychickej stránke je pre pubertu typická nezrelosť postojov, potreba spoločenského kontaktu s vrstovníkmi, zmena v sebaľahatí. Miesto rodičov majú veľký vplyv na sebahodnotenie vrstovníci. Vzťahy a komunikácia s vrstovníkmi je pre nich kľúčová. V puberte sa časť sebaobrazu, tvoreného doteraz často iracionálnymi mechanizmami

premenuje v racionálnejšie sebapoňatie. Puberta je doba, v ktorej všetky identifikácie a všetky istoty, na ktoré sa bolo možno spoľahnúť, sú znovu spochybnené. Rýchly rast a pohlavná zrelosť so svojimi celkom novými vlastnosťami vedú k fyzickej revolúcii. V tejto dobe sa mladistvý zaoberá upevňovaním sociálneho postavenia. Je pre neho dôležité, aby vedel ako ho vidia druhí. Všetky hodnoty „ja“ získané v detstve musia vyústiť do identity ja. (Prázdny, 2007, s. 103-106)

2.3 Obdobie adolescencie, mladosti

Adolescencia v užšom zmysle slova trvá od 15 do 20 rokov. Úlohou veku adolescencie je nájdenie identity. Identita sa môže uskutočniť len bezvýhradným a vážnym uznaním výkonu mladistvého. Ak mu nie je daná možnosť, aby sa rozvíjal, alebo bol uznávaný vo svojej identite, potom sa bude brániť a bojovať o svoje uskutočnenie.

Ak existujú pochybnosti o vlastnej identite, potom dochádza nezriedka ku kriminálnym alebo psychotickým epizódam. Mnoho mladistvých, ktorí sa nedokážu zrovnáť s prijatými rolami, vnútenými im neúprosnou štandardizáciou, uteká. Prchajú zo školy, z pracoviska do samoty, do skupín, do párt, do kriminality, do drogového prostredia.

Aby prelomili nemožnosť dospieť k vlastnej identite, spájajú sa mladiství často do skupiny alebo sa identifikujú s filmovými hercami, hviezdami popu, guru atď. V obhajobe tejto svojej „vypožičanej“ identity sú často intolerantní a agresívni. (Fürst, 1997, s. 149-150)

3 VPLYVY, KTORÉ PÔSOBIA NA VYTVÁRANÍ OSOBNOSTI

Vplyv prostredia na vývoj človeka bol známy oddávna. Duševný vývoj dieťaťa ovplyvňujú vonkajšie a vnútorné podmienky. Vonkajšími podmienkami rozumieme prírodné a spoločenské prostredie, v ktorom dieťa žije a rozvíja svoju činnosť. Vnútornými podmienkami sú vrodené vlohy a dosiahnutá úroveň vývinu osobnosti dieťaťa. Na mládež najviac pôsobí rodina, škola, rovesnícke skupiny, spôsob trávenia voľného času a stravovania.

3.1 Rodina

Rodinné prostredie je prvým a základným životným prostredím človeka, ktoré zároveň odráža problémy doby. Organizácia rodinného života je akýmsi sociologickým modelom danej kultúry a vzťahy medzi manželmi, rodičmi a deťmi, súrodencami navzájom do významnej miery vyjadrujú zvláštnosti danej triedy, kultúry, doby, tradície a rasy. (Kohoutek, 2001, s. 99)

Mimoriadny význam pre rozvoj osobnosti dieťaťa má výchova v detstve. Výchova neznamena nič iného, než človeka socializovať, solidarizovať jedinca so spoločnosťou. Rodina a zvlášť matka zastupuje vo vzťahu k dieťaťu ľudskú spoločnosť. Kladie požiadavky, aby dieťa dodržiavalo určité sociálne normy, kontroluje ich dodržiavanie, odmeňuje dieťa za dodržiavanie noriem a trestá, keď ich dieťa nedodržiava. Časom si dieťa vytvára vlastné vnútorné regulatívy chovania a jednania. Výchovne pôsobí každá zložka rodinného i školského a iného prostredia, spôsob výchovy v rodine má však často na osobnosť vplyv najzreteľnejší. Správny a vhodný spôsob výchovy býva často charakterizovaný ako výchova s láskou, trpezlivá, vytvárajúca vzťahy vzájomnej sympatie, porozumenia, posilňujúca sebadôveru dieťaťa a akceptujúca dieťa také, aké je. (Kohoutek, 2001, s. 115-116)

Životný cyklus bežnej rodiny je členený do piatich etáp: prvá je etapa od svadby do narodenia dieťaťa, druhá je etapa rodiny s malými deťmi, tretia je rodina so školákmi, štvrtou etapou je rodina, z ktorej deti tzv. vylietajú z hniezda a piatou, poslednou etapou je, keď sú manželia znova sami. (Kohoutek, 2002, s. 238)

Na vývoj a utváranie osobnosti človeka pôsobia všetky stránky rodinného prostredia:

- osobnosť členov rodiny a prípadné postihnutia niektorého z nich,

- postavenie pozorovaného jedinca vo vnútri rodiny,
- spôsob výchovy.
- materiálna stránka života rodiny,
- zamestnanie rodičov a ich náročnosť.

Rodina, zvlášť jej dospelí členovia, by mali neustále dávať deťom žiaduci vzor, príklad k nápodobu. Je veľmi vhodné podchytiť vlohy dieťaťa a vytvárať trvalé záujmy vo vzťahu k týmto vlohám. (Kohoutek, 2002, s. 248-250)

3.2 Škola, vzdelávanie

Škola ako základný, nezastupiteľný, výchovno-vzdelávací činiteľ nemôže plniť svoje ciele a náročné výchovné úlohy bez aktívnej spolupráce s rodinou. Tam, kde funguje dobrá spolupráca školy a rodiny, zvyšuje sa šanca detí byť úspešnými v škole a v ďalšom živote. Škola má rozhodujúci význam pre rozvoj poznania, pre utváranie zručnosti, spôsobilosti, návykov, schopností. Utvára predpoklady pre ďalšie vzdelávanie a sebazvedelávanie i praktickú činnosť v dospelom veku. (Kačáni, Višnovský, 2005, s. 18-20)

3.2.1 Rola učiteľa

Garantom mravnej výchovy v škole bol, je a bude učiteľ. Jeho pripravenosť a úspešné pôsobenie sú podmienené dlhodobou motiváciou rozvíjať mravnú stránku žiakov, musí mať dostatočné znalosti z oblasti filozofie, etiky, psychológie a pedagogiky a tiež zručnosti premyslene a kompetentne ovplyvňovať svojich zverencov.

Učiteľ by mal plniť v oblasti výchovy charakteru tieto funkcie: mal by byť súčasne ochrancom, modelom chovania a radcom pre svojich žiakov. (Vacek, 2010, s. 79-80)

3.3 Rovesnícke skupiny

Rovesnícke skupiny, tzv. vrstovníci, sú prirodzenou formou života mládeže. Rovesnícka skupina rozvíja sebakontrolu, svedomitosť, odvahu, cit pre spravodlivosť, trpezlivosť, lojalnosť, vernosť, oddanosť určitej veci, pohľad do podstaty spoločenských vzťahov, citlivosť k umeleckým dielam a citom druhých. Mladí dospievajúci jedinci bývajú v značnej miere ovplyvňovaní svojimi vrstovníkmi. (Vacek, 2010)

3.4 Voľný čas

Tento faktor pôsobí na vytváranie osobnosti v širšom smere. Vo voľnom čase obvykle ľudia robia to, čo ich baví, čo im prináša radosť alebo činnosti, pri ktorých aktívne či pasívne odpočívajú. Ovplyvňuje to ich osobnosť a budúcnosť tým, že si často vytvoria zvyky, ktoré vykonávajú i v budúcnosti.

3.4.1 Typy voľného času a jeho aktivity

Dôležitým rozlíšením voľného času sú typy voľného času na základe rytmu striedania práce a voľného času:

- Denný voľný čas – rozumie sa voľný čas bežného pracovného dňa, pre ktorý je typický menší časový objem, býva často naplnený odpočinkovými aktivitami.
- Víkend – predstavuje pre väčšinu pracujúcich i školopovinných osôb dlhší blok voľna, kedy je možné sa venovať i časovo náročnejším aktivitám.
- Dovolenka – je dlhší súvislý úsek voľna v ročnom rytme práce a voľného času, ktorý si zachováva všetky základné funkcie voľného času, t.j. relaxáciu, zábavu a vzdelávanie, vyznačuje sa súčasnou zmenou životného štýlu či niektorých jeho podmienok.

3.4.2 Činnosti voľného času

Aktivity vo voľnom čase predstavujú široké spektrum najrôznejších konkrétnych činností, ktoré sa v poslednej dobe rozrastajú a obohacujú. Môžeme ich rozdeliť do nasledujúcich skupín:

- kultúrne aktivity,
- športové aktivity,
- sociálne aktivity,
- vzdelávacie aktivity,
- verejné aktivity,
- rekreačné a cestovateľské aktivity,
- hobby a manuálne aktivity. (Kačáni, Višnovský, 2005)

3.5 Strava

V období dospievania sa mení i stravovanie u dievčat i chlapcov. Vyvíjajú sa a tým ich telo potrebuje i viac stravy. Dievčatá často i zbytočne v období dospievania chudnú. Optimálny počet porcií je 5 až 6 krát denne, v menšom množstve. Rodičia by mali dbať na to, aby ich deti jedli zdravo a dostávali dostatok energetického príjmu potravy. Je však pravda, že v posledných desaťročiach sa zvyšuje podiel obéznych ľudí. Obezita formuje negatívne vlastnosti osobnosti a tiež správanie sa mladého človeka. Omnoho častejšie sa u obéznych ľudí vyskytujú poruchy dýchacích ciest, kožné vyrážky, ochrnutie svalov, ktoré následne spôsobujú často i psychické traumy. Významné u týchto ľudí je i oneskorené pohlavné dospievanie. Nadmerná hmotnosť je nepríjemná pri utváraní medziľudských vzťahov a intímnych kontaktov zvlášť. Základnou požiadavkou je preto dodržiavať a uplatňovať individuálny prístup k tejto skupine študentov, a taktiež zistiť a poznať tie stránky osobnosti, ktoré sú dôležité pre adekvátne začlenenie do kolektívu triedy. (Kačáni, Višnovský, 2005, s. 135-143)

4 HODNOTOVÁ ORIENTÁCIA

Hodnotami rozumieme tie vlastnosti predmetov a javov, ktorými je daný význam pre toho, kto ich významnosť posudzuje a hodnotí. Sú zdrojom hodnotovej orientácie, selektívneho prístupu k jednotlivým predmetom a javom životnej reality. Systémom hodnotových orientácií je do značnej miery určované pre čo sa človek rozhoduje, čo robí, s čím a do akej miery je v každodennom živote spokojný alebo nespokojný. (Mikšík, 2003, s. 73-74)

Rôzni ľudia majú rôzne hodnoty a hierarchie hodnôt. Často sa rozlišujú hodnoty inštrumentálne, ktoré majú vplyv na spôsoby nášho chovania, a hodnoty terminálne, ktoré spočívajú v systematizácii našich cieľov. Ako ideály sa často označujú hodnoty, ktoré sú uznávané v spoločnosti ako žiaduce. Hodnoty i ideály sú dôležitými motívmi nášho chovania, poukazujú na stanoviská, ktoré človek zaujíma k tomu, čo sa okolo neho deje.

Cieľom výchovy je dosiahnuť primárne, dominantné hodnotové orientácie na duchovné hodnoty. Ide o proces formovania správnych hodnotových orientácií. (Kohoutek, 2002, s. 214-215)

Hodnoty plnia dve základné funkcie, a to za prvé, funkciu adaptácie človeka na fyzické a sociálne podmienky. To odpovedá hodnotám, ktoré orientujú alebo pôsobia ako kritéria v nových situáciách. Väčšinu hodnôt, ktoré do tejto skupiny patria, človek akceptuje v priebehu socializácie alebo získava vlastnou skúsenosťou. Druhou funkciou hodnôt je funkcia prekonania vlastnej existencie. Táto individuálna funkcia hodnoty má význam pre ciele a stavy s najvyšším stupňom žiadúcnosti. (Cakirpaloglu, 2004, s. 402-403)

4.1 Vývoj hodnôt

V prvých dňoch po narodení je dieťa schopné vykonávať obmedzený počet reflexných a inštinktívnych aktivít, vrátane primitívnych senzomotorických funkcií. Rovnako prebieha proces diferencovania príjemných a nepríjemných pocitov, jeho ukladania do pamäte a budovanie prvých hodnotových preferencií. V období medzi 2. – 7. rokom prechádza dieťa etapou vývoja zložitých poznávacích funkcií. V tomto období sa ako jediné kritérium dobra javí vôľa rodičov. Rovnako prvýkrát sa tu vyskytuje charakteristika zodpovednosť. Obdobie medzi 7. a 12. rokom života charakterizujú telesné, psychické a sociálne zmeny. Spolupráca, vzájomný rešpekt a prijatie spoločenských noriem chovania sú predpokladmi

d'alsieho vývoja mravnosti smerom k ich najvyšším, autonómnym formám. S narastajúcim významom vrstovnickej skupiny sa znižuje vplyv rodičov na jednanie dieťaťa. V období medzi 12. a 15. rokom života prebiehajú fáze formálnych operácií, ústredná a záverečná udalosť vo vývoji jedinca. Novo vzniknutá operatívnosť myslenia odhaľuje nové oblasti existencie, formuje sa individuálny význam objavov a špecifické určenie vlastnej existencie, zvlášť v oblasti etických vzťahov, narastá individuálna schopnosť aktívneho hodnotenia vlastných prežitkov podľa vlastných potrieb a možností. (Cakirpaloglu, 2004, s. 302-306)

4.2 Výchova k hodnotám

Každý výchovno-vzdelávací systém si kladie za cieľ predať hodnoty a hodnotový systém dospievajúcej generácii. V dnešnej dobe je stále viac potrebné včas, systematicky a účinnejšie než doteraz spoluvytvárať hodnotové štruktúry detí a mládeže v rámci edukačného procesu. Ak sa chceme na takúto výchovu zamerať, musíme vedieť k akým hodnotám chceme mládež viesť. Demokratické spoločenské systémy stavajú na tradičných hodnotách, ktoré sú základom ľudskej civilizácie od prvopočiatku, ako je princíp dobra, krásy, rovnosti, slobody, myslenia a jednania, rešpektu a tolerancie, solidarity voči slabším a znevýhodneným, práva na dôstojný život a jeho ochranu, atď. Avšak obecné princípy, na ktorých je budovaná európska a svetová civilizácia, sa učia neľahko. Preto sú v modeloch výchovy princípy prispôsobené do vlastností či kvalít osobností, ktoré možno v tomto procese výchovy rozvíjať. Najčastejšie sa objavujú pod pojmami: rešpekt, zodpovednosť, spoľahlivosť, súcit, láskavosť, odvaha, čestnosť, tolerancia, atď. K určitým hodnotám vedie výuka nepriamo, tým že je dobre organizovaná, k iným hodnotám môže nadobudnúť špecifickú formu, kde sú predmetom výuky samotné hodnoty. Ukazuje sa, že práve tento špecifický spôsob rozvoja hodnotových štruktúr žiakov v školách chýba. (Vacek, 2008, s. 103-104)

4.3 Hierarchia hodnôt

Hodnoty najčastejšie tvoria individuálny systém hierarchického, vertikálneho usporiadania. Najznámejšou teoretickou koncepciou tohto typu je Maslowova hierarchia potrieb. Podľa nej možno rozlišovať nižšie postavené D-hodnoty a vyššie postavené B-hodnoty. D-hodnoty sú výsledkom telesného alebo fyziologického nedostatku či prebytku

a B-hodnoty predstavujú vysoko subjektívne tendencie k rastu osobnosti. Osnovu hierarchie tvoria zážitkové hodnoty, hodnoty tvorivé sa nachádzajú uprostred, zatiaľ čo postojoyé hodnoty, ktoré sú pre naplnenie bytia najvýznamnejšie. zaujímajú tú najvyššiu pozíciu. (Cakirpaloglu, 2004, s. 359)

Človek vo svojej činnosti a v živote neprikladá všetkým skutočnostiam rovnaký význam. Niečo je pre neho dôležité viac, niečo menej, niečo môže byť pre neho bezvýznamné. V tomto hodnotení existujú veľké individuálne rozdiely dané osobnosťou, jej biologickým základom a sociálnymi podmienkami, v ktorých sa rozvíja. Môžeme predpokladať, že ľudia preferujú ako závažné, dôležité a hodnotné to, čo odpovedá ich základným aktivitám a činnostnému zameraniu. Hodnoty sú teda predmety a javy, ktorých špecifickou kvalitou je to, že svojimi vlastnosťami môžu uspokojovať potreby, záujmy, ideály a túžby človeka a spoločnosti. (Velehradský, 1978, s. 133-137)

5 SOCIÁLNO–PATOLOGICKÉ JAVY

Základná teória sociálnej patológie najčastejšie vychádza z predpokladu existencie spoločenských nedostatkov. Je označením pre všetky nenormálne alebo všeobecne nežiaduce javy. (Vykopalová, 2002, s. 9)

5.1 Prevencia sociálno-patologických javov

Hovoríme o procese trvalého získavania skúsenosti, vyhľadávania, vývoja a overovania účinnosti rôznych preventívnych i represívnych programov a opatrení. Často sa stretávame s tým, že metódy, ktoré boli v minulosti užitočné, sa prejavujú ako neúčinné a zastarané. Je nutné pestovať a rozvíjať citlivosť a vnímavosť k spoločenskému daniu, k vývoju spoločnosti a rôznych spoločenstiev. Získavané informácie musia zároveň platiť pre konkrétnu skupinu, či prostredie, ktoré je skúmané.

Preveniou sociálne patologických javov teda rozumieme koncepčný, cielený, flexibilný, plánovitý a efektívny súbor opatrení, odborných činností a ponúk, ktoré sa zameriavajú na posilňovanie a rozvoj spoločensky žiaducich postojov, záujmov a chovania jednotlivcov i skupín. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 13-14)

Aby bola prevencia účinná, je potreba si overiť skutočnosti priamo v oblasti preventívneho pôsobenia, tzn. na základe analýzy cieľovej skupiny realizovanej z týchto hľadísk:

- ❖ z akého sociálneho prostredia prichádzajú, akou minulosťou a skúsenosťami disponujú
- ❖ v akom rozsahu a hĺbke sú infikovaní sociálne nezdravými formami životného štýlu
- ❖ aktuálne postoje, hodnotové orientácie členov skupiny
- ❖ záujmy, potreby, formy životného štýlu
- ❖ stav interpersonálnych vzťahov v skupine

Na základe identifikácie problémového systému môže vzniknúť dlhodobý a komplexný program, na základe ktorého stanovíme efektívny postup preventívneho pôsobenia. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 15)

5.2 Závislosti

5.2.1 Závislosti vzťahujúce sa k informačným technológiám

V dnešnej dobe je charakteristický hlad po informáciách pokrok spôsobuje tesnejšie využívanie a vzájomné prerastanie technológií a spoločnosti.

Veľmi rozšírená je závislosť na internete, tzv. netománia a tiež závislosť vzťahujúca sa k hraniam počítačových hier. Pritom práve čas strávený pri PC je jedným z bolestivých a únavových problémov, ktoré vznikajú v dôsledku práce s osobným počítačom. Vzhľadom k tomu, že trend smeruje k zvýšeniu množstva času pri PC, je potrebné preventívne cvičiť, robiť špeciálne cvičenia pri počítači, dávať si prestávky, zapojiť pohyb a upraviť si miesto vhodnými funkčnými pomôckami. Stále viac ľudí prepadá kúzlu internetu a sociálnym sieťam, a to hlavne vo vekovom rozmedzí 15-30 rokov. Táto závislosť vedie až k poškodeniu krčnej chrbtice a tým zhoršuje i funkciu krvného obehu. Takisto počítačové hry predstavujú samostatnú oblasť programov, určenú k zábave. Medzi gamblerstvom a závislosťami na počítačových hrách možno najst' spoločné rysy, ako sú dlhy, rodinné a osobné problémy. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 115-128)

5.2.2 Závislosti na výherných automatoch.

Výherný automat je počítač, ktorý má vo svojom jadre program matematického modelu hry. Ide o psychológiu hazardu, ktorá vedie často k finančným stratám a niekedy i zdravotným rizikám, najmä u detí, kde sa zvyšuje i riziko vzniku epilepsie. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 132-133)

5.2.3 Alkoholová závislosť

Alkohol patrí medzi najčastejšie užívanú psychoaktívnu látku, ktorá spôsobuje útlm a intoxikáciu nervového systému. Táto droga spôsobuje príjemné stavy, ale je zradná a pri pravidelnom užívaní výrazne mení psychiku. Veľkým rizikom je jej pomerne jednoduchá dostupnosť. V posledných rokoch dochádza k prudkému nárastu násilnej trestnej činnosti u osôb v produktívnom veku a u mládeže, kde nezanedbateľnú úlohu zohráva práve vplyv alkoholu. (Vykopalová, 2002, s. 61-63)

5.2.4 Drogová závislost'

S drogovým problémem sa spoločnosť stretáva stále častejšie. Jedným z úskalí riešenia tohto problému je jeho viacvrstevnatosť, tzn. veľké spoločenské a technické zmeny spoločnosti poznamenané prudkým rozvojom vedy a techniky, ekologickými problémami a spotrebným štýlom života. Drogy delíme do týchto skupín:

- ❖ Sedatíva – hypnotiká, barbituráty, inhalačné prostriedky, konkrétne napr. sedatívum GHB podobné extáze, Diazepam alebo Rohypnol. Sedatíva sú látky, ktoré navodzujú stav ukludnenia, eufóriu, potlačujú napätie a otupujú zmyslové vnímanie.
- ❖ Drogy s povzbudzujúcimi účinkami – kokaín, kokain, amfytamíny. Tieto látky zvyšujú krvný tlak a zrýchľujú krvný obeh, majú povzbudzujúce účinky, po eufórii sa dostavuje stres.
- ❖ Halucinogény – marihuana, hašiš, LSD, extáza, psilocybin. Vyvolávajú stavy tranzu, eufórie, ale i úzkosti a depresie. Medzi mládežou je najviac rozšírené LSD vo forme napustených papierikov, marihuana a extáza.
- ❖ Narkotické látky – heroín, morfín, ópium, syntetické opiáty. Vyvolávajú silnú psychickú a fyzickú závislosť, zmätenosť, stratu citlivosti na bolesť, pocit nadradenosti a sily.
- ❖ Steroidy – užívané hlavne športovcami za účelom zlepšenia výkonnosti a vzhľadu.

Z hľadiska prevencie je zameraná pozornosť na problém prvej aplikácie drogy a motivácie. Veľkú rolu zohráva i sociálna úroveň a miera zamestnanosti. Prevencia je vždy jednoduchšia a výhodnejšia než terapia drogových závislostí. Medzi overené prístupy prevencie patrí taktika strachu, ponuka alternatívnych aktivít, ovládanie emócií, informatívny prístup, zlepšenie sociálnych vedomostí a včasná detekcia sociálneho chovania. (Vykopalová, 2002, s. 59-80)

5.3 Šikana, kyberšikana

Šikanovanie je celospoločenský problém, ktorý je stále viac stredobodom pozornosti. Jedná sa v podstate o zlomyseľné obťažovanie, prenasledovanie, týranie a napádanie. Ide o opakované ubližovanie hlavne u detí a mládeže. Príčinou vzniku šikanovania

je ovplyvnenie skupinovej dynamiky a jej obrat v prospech aktérov pomocou rôznych metód násilia, či už psychickej manipulácie, jej kombinácie alebo uplatňovanie fyzického násilia a vyhrážanie týraním. Kyberšikana je novší druh šikany, ktorý využíva elektronické prostriedky, nazývame ju i počítačová šikana. Najčastejším spôsobom je rozosielanie nahraného videa obete po priateľoch. V súčasnej dobe patrí šikanovanie k jedným z najvýraznejších negatívnych spoločenských javov, ktoré ako alkoholizmus a užívanie drog veľakrát predchádzajú kriminogénnemu jednaniu. (Vykopalová, 2002, s. 103-106)

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

6 STANOVENIE VÝSKUMNÉHO CIEĽA A HYPOTÉZ

V praktickej časti bakalárskej práce som sa venovala výskumu životného štýlu mládeže. Cieľom tejto práce bolo zistiť, ako mladí ľudia v dnešnej dobe žijú, čo ich ovplyvňuje, aké majú životné hodnoty a upozorniť na negatívne vplyvy, ktorým je dnešná mládež vystavená. Medzi ďalšie ciele patrilo zistiť:

- ❖ ktoré hodnoty sú pre dospievajúcich najdôležitejšie,
- ❖ aký majú vzťah k rodine a vrstovníkom,
- ❖ kto najviac ovplyvňuje ich názory,
- ❖ ktoré negatívne vplyvy sú pre nich najmenej prijateľné,
- ❖ čomu venujú najviac svojho voľného času.

Z hľadiska vývojovej psychológie delíme obdobie dospievajúcich ľudí na obdobie pubescencie a adolescencie. Toto rozdelenie zmieňujem, pretože vo výskumnej časti práci som ďalej porovnávala rozdiely v životných hodnotách a štýle medzi týmito dvomi skupinami mládeže.

Svoj výskum som prevádzala v Slovenskej i v Českej republike, preto som sa rozhodla zároveň porovnať rozdiely výsledkov výskumu mládeže z týchto dvoch štátov.

Stanovené hypotézy:

- ❖ Hypotéza H1: V hodnotovom rebríčku je hodnota úspechu u adolescentov na vyššej úrovni dôležitosti ako u pubescentov.
- ❖ Hypotéza H2: Životný štýl a názory mládeže ovplyvňujú rodičia vo väčšej miere u pubescentov ako u adolescentov.
- ❖ Hypotéza H3: Mládež v Českej republike má väčšiu skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako mládež Slovenskej republiky.
- ❖ Hypotéza H4: Počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorý mali pohlavný styk je menší, než počet respondentov z Českej republiky.

7 VÝSKUM A METÓDY VÝSKUMU

Výskum som prevádzala kvantitatívnou metódou, formou dotazníkového šetrenia. Dotazník je jedným z najbežnejších nástrojov zberu dát informácii. Medzi jeho výhody považujem najmä možnosť zberu informácií od veľkého počtu respondentov, ďalej taktiež to, že je časovo menej náročný, má určitú mieru anonymity a dobre sa spracováva a vyhodnocuje.

7.1 Skladba dotazníku

V dotazníku som použila 18 otázok, z toho 11 uzatvorených, 2 polouzatvorené a 5 otvorených. Tieto otázky by sa dali rozdeliť do troch okruhov, a to do okruhu informatívneho, kde som zisťovala, pohlavie, vek a rodinné vzťahy. Ďalším okruhom otázok boli otázky na životný štýl a hodnoty, a tretí okruh sa týkal sociálno-patologických vplyvov.

7.2 Vzorka skúmaných respondentov

Výskumnú vzorku tvorili žiaci základných a stredných škôl. Pri výbere respondentov som sa snažila o optimálnu vzorku, preto som vybrala respondentov z rôznych typov škôl. Konkrétne zo základných škôl, gymnázií, stredných škôl s maturitou a odborných učilíšť. Základný pomer pri výbere škôl bol zvolený v pomere (ZŠ, gymnázium, SŠ, OU) 2:1:1:1 z Českej a tiež zo Slovenskej republiky. Podarilo sa mi zhromaždiť 420 správne vyplnených dotazníkov z 10 škôl. Dotazníky boli vyplnené priamo na vyučovacích hodinách, z celkového počtu 430 dotazníkov som po kontrole a analýze vylúčila 10 dotazníkov. Šlo o dotazníky, kde chýbali základne údaje o respondentovi, nebolo vyplnených súvisle viacej otázok alebo dotazníky s väčším počtom nezmyselných odpovedí.

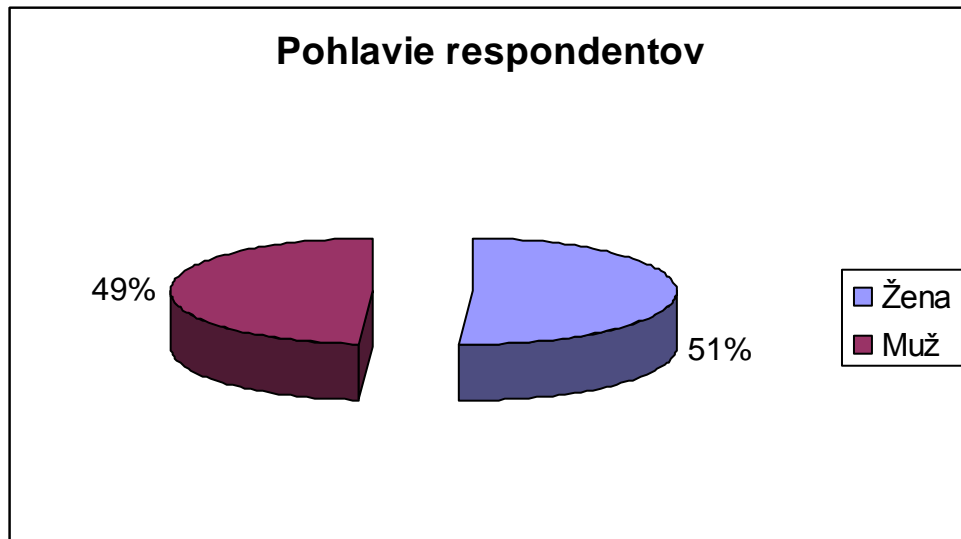

8 VYHODNOTENIE VÝSKUMU A INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV

8.1 Popis výsledkov výskumu

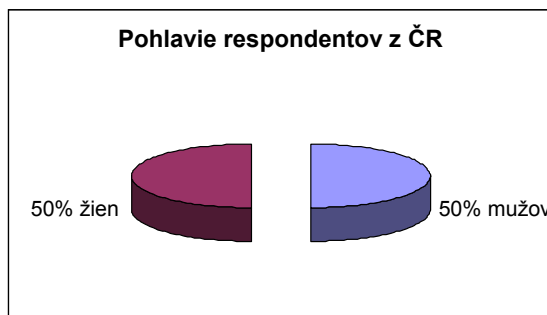
1. Pohlavie respondentov – porovnanie respondentov z ČR a SR

Otázka: Aké ste pohlavie?

Graf č. 1 Pohlavie respondentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Graf. č. 2 Pohlavie respondentov z ČR

Graf. č. 3 Pohlavie respondentov zo SR

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013 Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Sledovaná vzorka bola pomerne vyvážená, pokiaľ ide o pohlavie respondentov. Spracovala som dáta od 216 žien (51 %) a 204 mužov (49 %). Pokiaľ by sme chceli porovnať pomer žien a mužov v oboch krajinách, v ČR je pomer presne rovnaký 1:1, zatiaľ čo v SR to bolo 47 % žien a 53 % mužov.

2. Vek respondentov

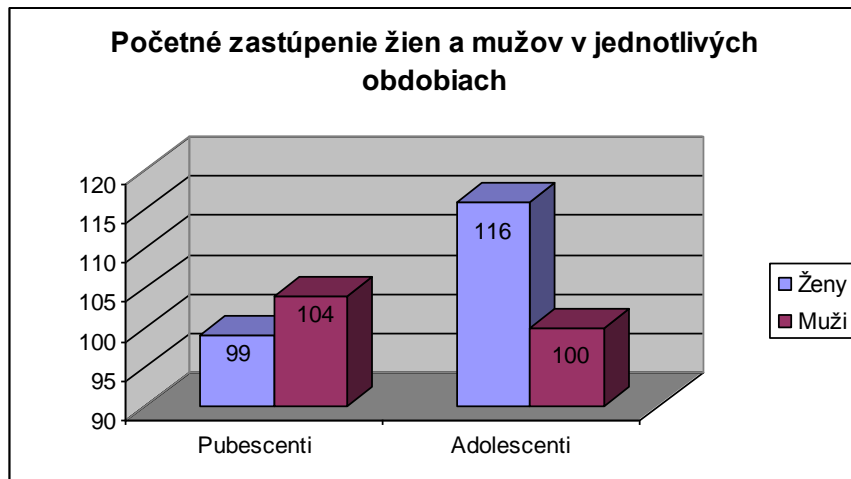
Otázka: Koľko máte rokov?

Graf. č. 4 Počet respondentov vo vekových skupinách

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Obdobie pubescencie a adolescencie začína v 11-12 roku a končí v 20 roku života. Z opýtaných respondentov sa prieskumu zúčastnilo 9 dvanásťročných, 40 trinásťročných, 83 štrnásťročných, 71 pätnásťročných, 39 šestnásťročných, 62 sedemnásťročných, 66 osemnásťročných, 45 devätnásťročných a 5 dvadsaťročných žiakov základných a stredných škôl. Z toho v období pubescencie bolo 203 žiakov (48 %) a v období adolescencie, 217 žiakov (52 %). Sledovaná vzorka bola teda pomerne vyvážená i čo sa týka období mládeže. Nasledujúci graf znázorňuje početné zastúpenie adolescentov a pubescentov podľa pohlavia.

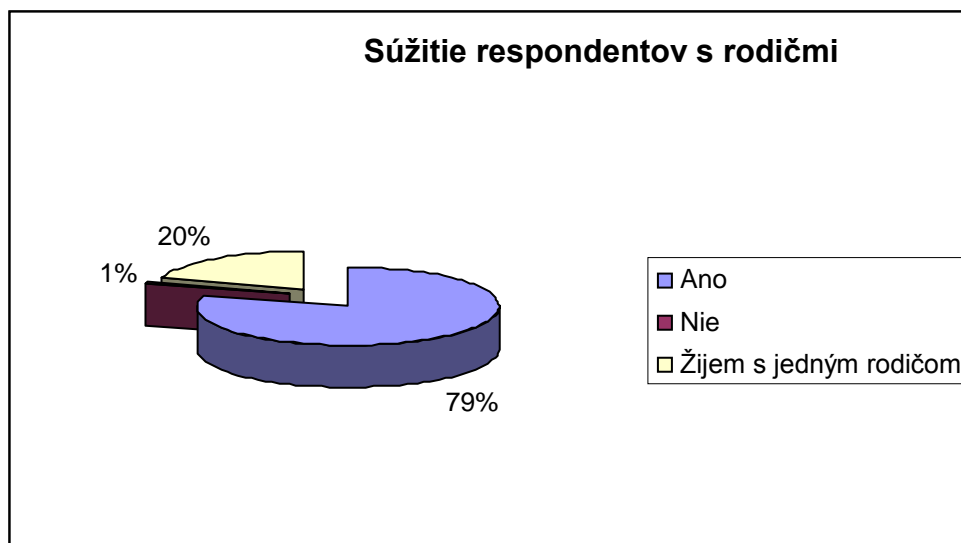

Graf. č. 5 Početné zastúpenie mužov a žien v období pubescencie a adolescencie

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

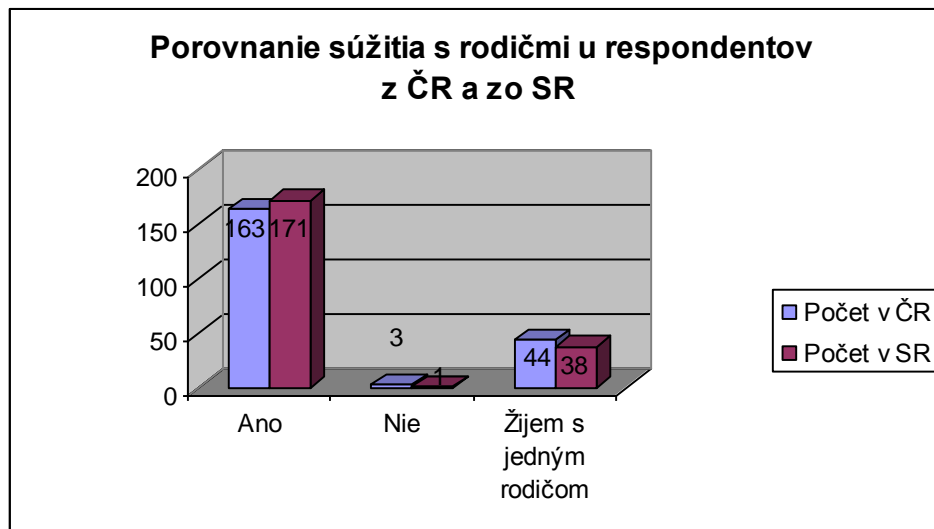
3. Súžitie respondentov s rodičmi

Otázka: Žijete s rodičmi?

Graf č. 6 Súžitie respondentov s rodičmi

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

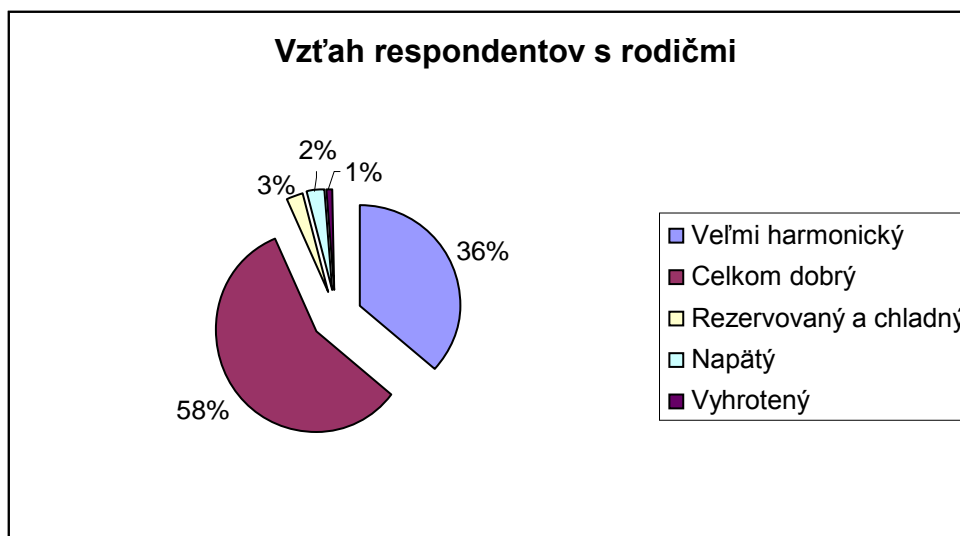
Graf. č. 7 Porovnanie súžitia s rodičmi u mládeže z ČR a SR

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

V tejto otázke som zisťovala koľko respondentov žije v úplnej rodine, v neúplnej rodine a bez rodičov. Z grafu vyplýva, že 79 % mládeže žije s oboma rodičmi, 20 % žije len s jedným rodičom, z čoho možno predpokladať, že cca 20 % rodičov respondentov je rozvedených, alebo žijú oddelene, a 1% respondentov nežije ani s 1 rodičom. Podiel odpovedí u respondentov z ČR a SR je pomerne rovnaký. Na SR žije s jedným rodičom alebo bez rodičov o 8 respondentov viac (o 4 %).

4. Vzťah respondentov s rodičmi

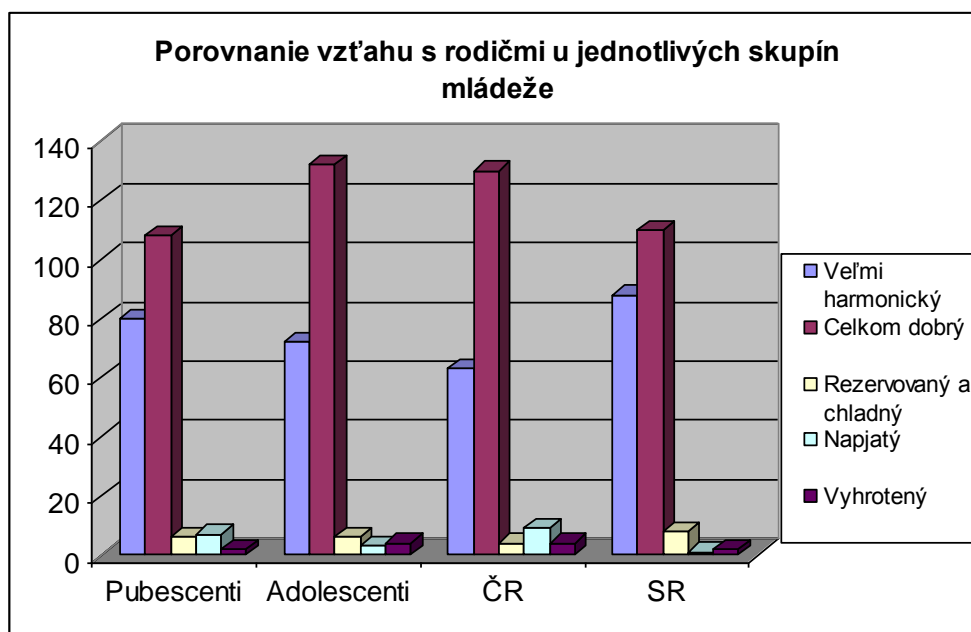
Otázka: Ako hodnotíte Váš vzťah s rodičmi?

Graf. č. 8 Vzťah respondentov s rodičmi

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Väčšina respondentov z výskumného vzorku hodnotila vzťahy s rodičmi ako veľmi harmonické, a to až 58 % opýtaných, ďalších 36 % ako celkom dobré a 6 % respondentov uviedlo, že ich vzťah k rodičom je rezervovaný, napätý alebo vyhrotený.

Graf. č. 9 Porovnanie vzťahu s rodičmi u jednotlivých skupín mládeže

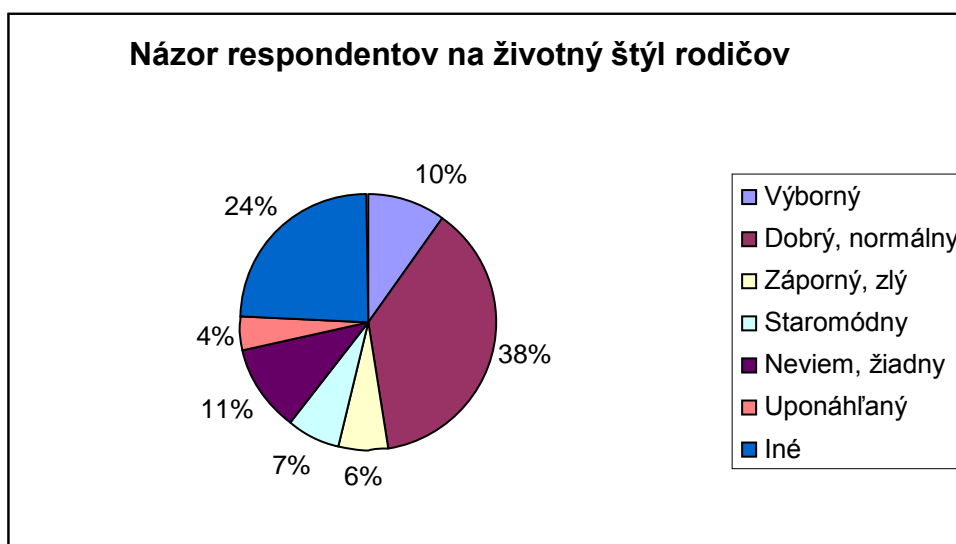
Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

V hodnotení kvality rodinnej klímy (vzťahu s rodičmi) bol zistený mierny rozdiel v odpovediach medzi jednotlivými skupinami respondentov. Väčší počet pubescentov hodnotil vzťah s rodičmi ako veľmi harmonický než adolescentov. V ČR zase viac respondentov hodnotilo vzťah s rodičmi za celkom dobrý v porovnaní s respondentmi zo SR. V porovnaní jednotlivých skúmaných skupín mládeže veľmi harmonický vzťah s rodičmi uvádza najširšia skupina respondentov zo SR.

Dôležitým faktom ostáva, že až 94 % respondentov hodnotí vzťah s rodičmi kladne, čo je veľmi pozitívne, pretože životný štýl detí a mládeže významnou mierou ovplyvňujú práve rodičia.

5. Názory na životný štýl rodičov

Otázka: Aký je Váš názor na životný štýl rodičov?

Graf č. 10 Názor respondentov na životný štýl rodičov

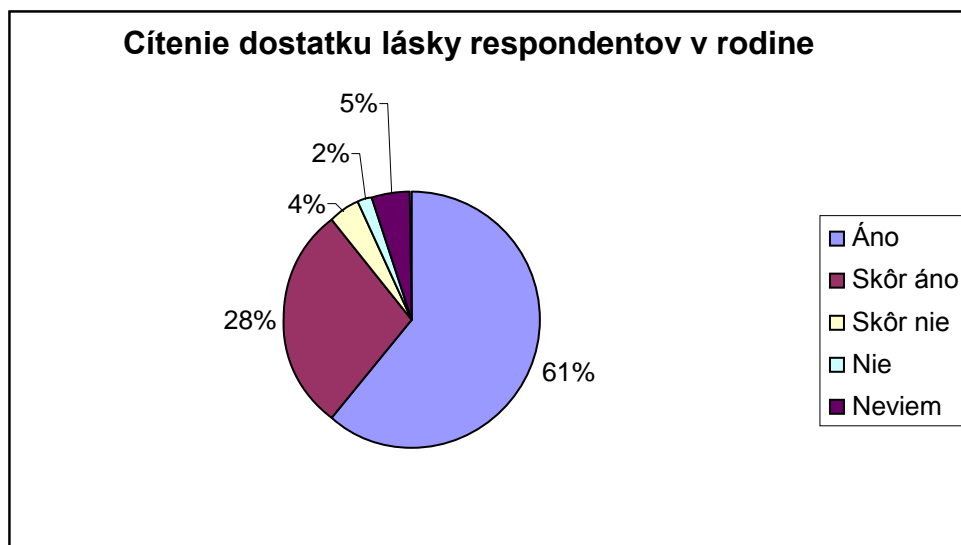
Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

V tejto otvorenej otázke odpovedali respondenti veľmi rôznorodo. Vybrala som najčastejšie odpovede, kde 10 % respondentov má veľmi dobrý názor na životný štýl rodičov, uvádzajú, že žijú zdravo, športujú a jazdia na výlety. Ako dobrý alebo normálny životný štýl rodičov hodnotí 38 % respondentov. Väčšinou ich chvália za to, že sa venujú rodine, vychovávajú ich, zdravo jedia a cvičia. Naopak, za mínus považujú alkohol, cigarety, mnoho času stráveného v práci, nedostatok voľného času, málo koníčkov a nabádajú rodičov, že by mohli prestať fajčiť, zdravšie sa stravovať, viac odpočívať a športovať.

Záporný názor má 6 % respondentov, ďalších 7 % si myslí, že rodičia sú staromódni a žijú zastaraným spôsobom, 11 % odpovedalo „neviem“. Zvyšných 24 % odpovedalo rôzne, mnohí mali pranie, aby rodičia prestali fajčiť, trávili viac času s rodinou, zdravšie sa stravovali a viac športovali, často tvrdili, že majú svojich rodičov radi, myslia si, že ich vychovávajú dobre, sú pre nich príkladom, sú chápvaví a starostliví. Opakovali sa i odpovede, že otec žije nezdravo a matka zdravo, niektorí zase tvrdili, že im ich životný štýl nevyhovuje, ale nechcú sa s nimi hádať, tak ho neriešia. Názory boli teda rôzne, v súhrne by som chcela poznamenať, že v dnešnej dobe musia ľudia veľa pracovať a zostáva im málo času na rodinu a odreagovanie sa, čo škodí nielen rodičom, ale i ich deťom.

6. Láska v rodine

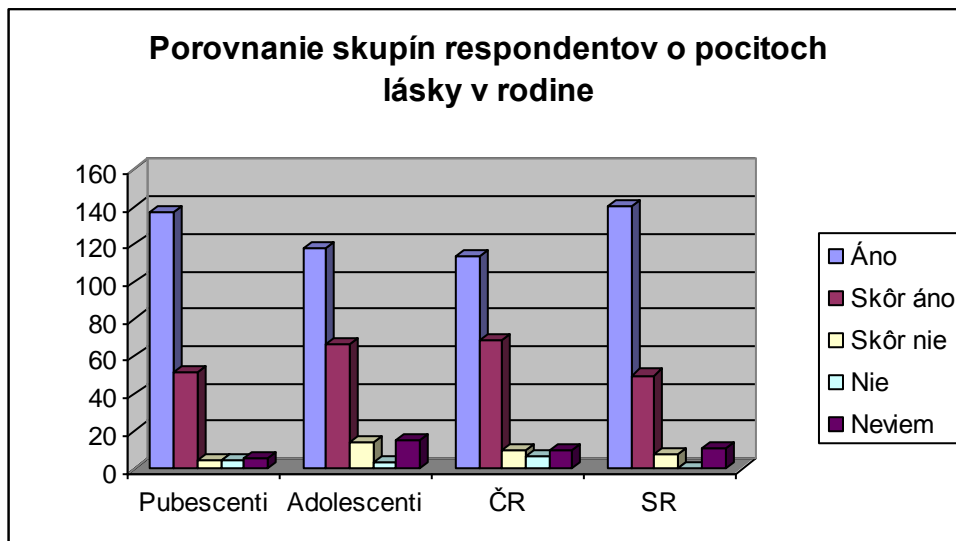
Otázka: Cítite dostatok lásky v rodine?

Graf č. 11 Cítienie dostatku lásky respondentov v rodine

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Rodinné zázemie a pocit lásky je dôležitým faktorom pre výchovu detí a mládeže a pre vytváranie ich dobrého životného štýlu. Z výskumu vyplýva, že až 89 % respondentov cíti dostatok lásky, odpovedali „áno“ alebo „skôr áno“.

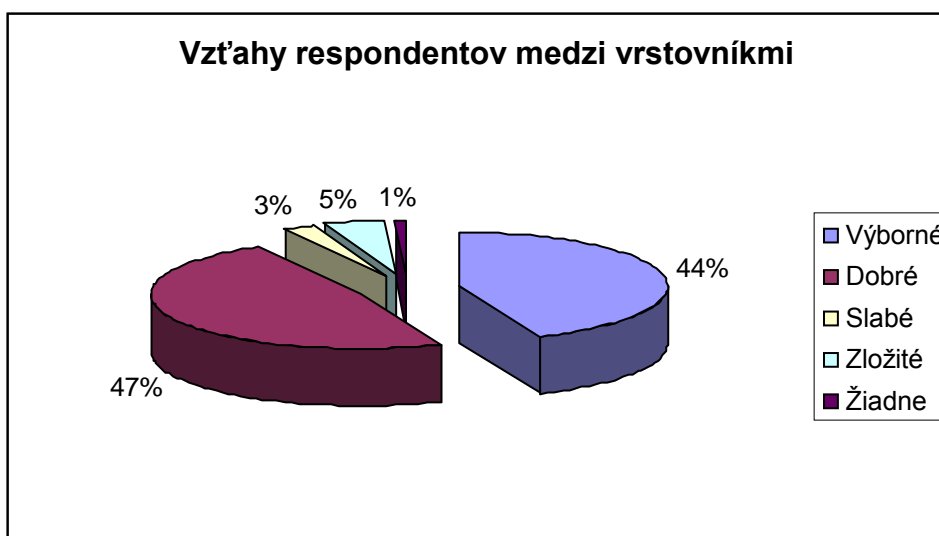
Graf č. 12 Porovnanie skupín respondentov o pocitoch lásky v rodine

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Pri porovnaní jednotlivých skupín vidíme, že adolescenti cítia menej lásky v rodine ako pubescenti. Myslím si, že je to spôsobené i tým, že mladšia skupina mládeže je otvorenejšia k rodičom ako adolescenti, ktorí už dospievajú k vlastnej identite, ktorú si následne budujú. Respondenti zo SR hodnotia pocity lásky v rodine kladnejšie ako respondenti z ČR.

7. Vzťahy medzi vrstovníkmi

Otázka: Aké sú Vaše vzťahy medzi vrstovníkmi?

Graf č. 13 Vzťahy respondentov medzi vrstovníkmi

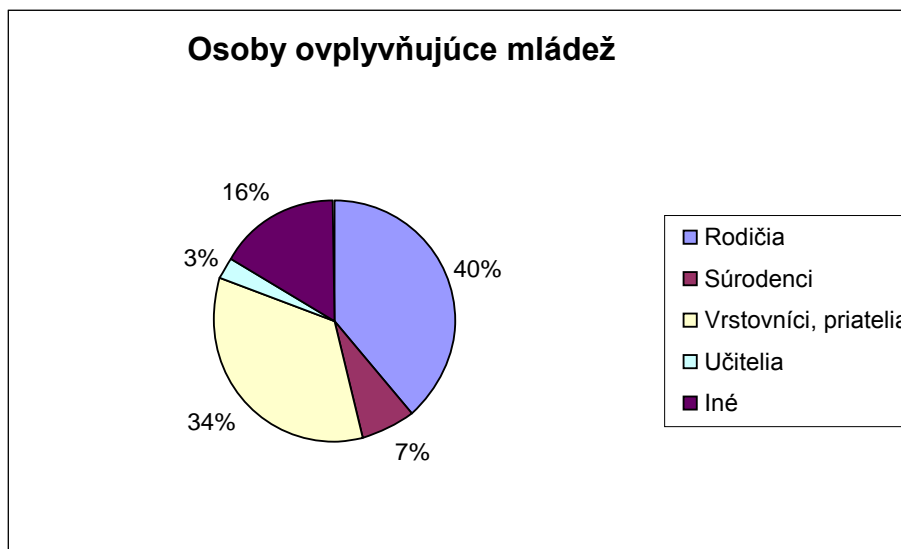
Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Mládež je ovplyvňovaná vo veľkej miere vrstovníkmi a priateľmi. Vzťahy medzi vrstovníkmi sú u 44 % respondentov výborné a u 47 % dobré, len malá časť respondentov je nespokojná so svojimi vzťahmi medzi vrstovníkmi.

8. Osoby, ktoré ovplyvňujú mládež.

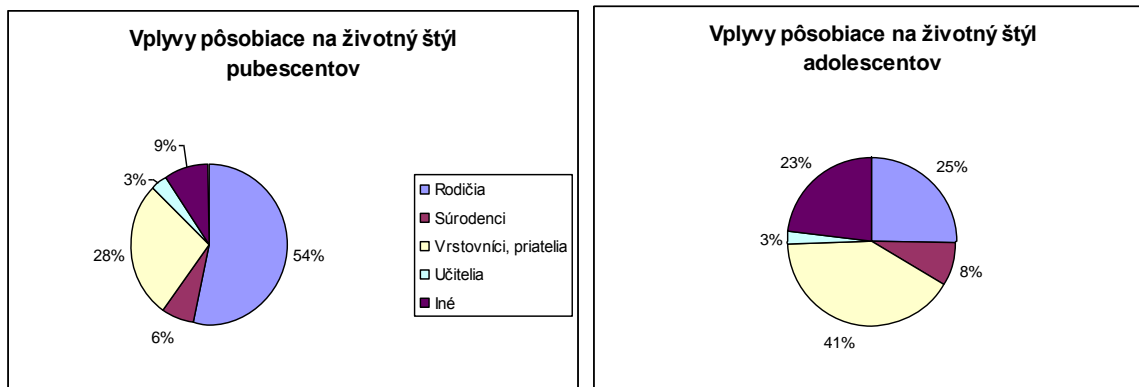
Otázka: Kto najviac ovplyvňuje Vaše názory a životný štýl?

Graf č. 14 Osoby ovplyvňujúce mládež

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Najväčší vplyv na mládež majú podľa výskumu rodičia, nasledujú vrstovníci a 16 % respondentov uvádza iné osoby, z toho najpočetnejšou odpoveďou bolo, že sa nenechávajú ovplyvňovať, riadia sa podľa seba, prípadne majú iný vzor. Najmenej na ich názory a životný štýl pôsobia učítelia. Percentuálny podiel osôb ovplyvňujúcich mládež je u respondentov z ČR i SR takmer rovnaký ako pri celkovom hodnotení výskumnej vzorky.

Graf č. 15 Osoby ovplyvňujúce pubescentov

Graf č. 16 Osoby ovplyvňujúce adolescentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Názory a životný štýl pubescentov najviac ovplyvňujú rodičia, zatiaľ čo starší adolescenti dajú viac na názory priateľov a vrstovníkov. Je tu vidieť významný rozdiel, 54 % pubescentov uvádza ako najsilnejší vplyv rodičov, u adolescentov je to len 1/4 respondentov, 41 % adolescentov uvádza priateľov, u pubescentov je to 28 %. Učiteľmi sa necháva ovplyvniť 6 % pubescentov a 8 % adolescentov. A inými osobami, z toho najčastejšie sebou samým, sa riadi až 23 % adolescentov.

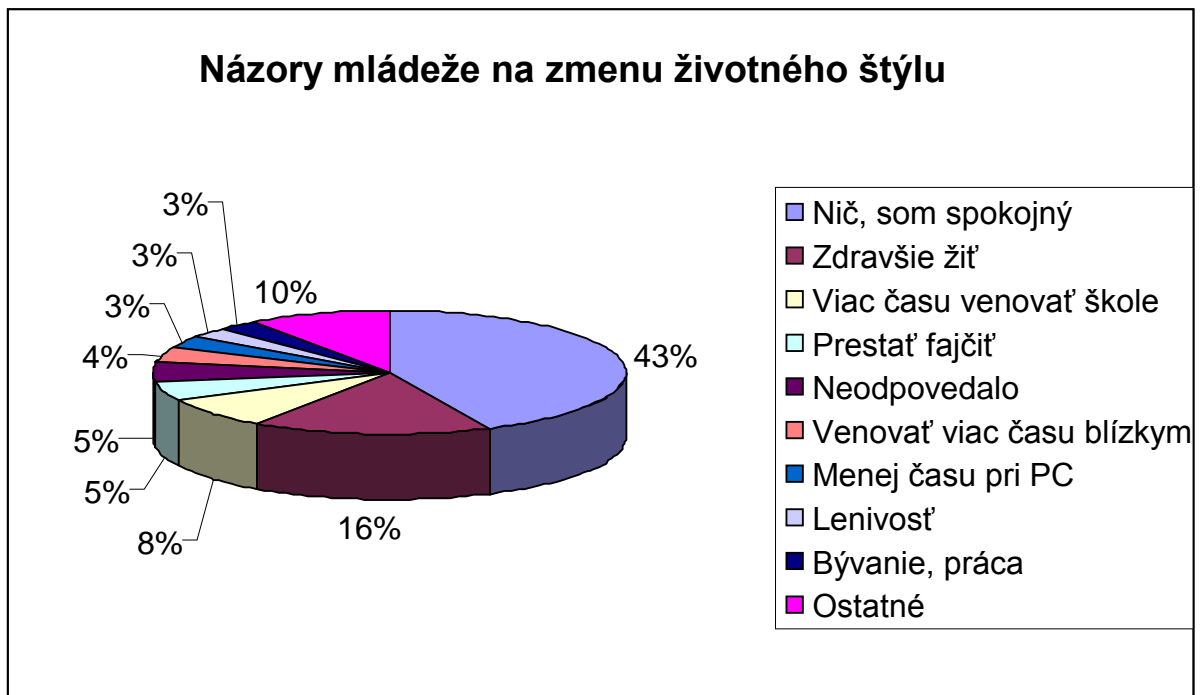
9. Životný štýl mládeže

Otázka: Pokúste sa popísať Váš životný štýl (čo Vás baví, čo radi robíte).

Zdravý životný štýl zahrňuje predovšetkým starostlivosť o svoje telo a zdravie. V otázke na životný štýl uviedlo 45 % respondentov, že ich baví šport. Z výsledkov z výskumu vyplýva, že medzi najobľúbenejšie druhy športu u mládeže patrí futbal a florbal u chlapcov, korčuľovanie, cvičenie vo fitnes centre a plávanie u dievčat. 33 % respondentov uvádza, že radi trávia čas s priateľmi, chodia na prechádzky, na diskotéky či do barov. Informačné technológie sú stále viac populárnejšie, čo vyplýva i z výskumu, kde až 20 % respondentov potvrdilo, že ich baví práca na počítači, počítačové hry, internet a sociálne siete. Ďalšími špecifikami ich životného štýlu bolo pozeranie televízie, leňošenie, prechádzky so psom, čítanie kníh. Hudba, tanec, diskotéky a spev sa objavovali asi u 8 % respondentov a 4 % respondentov sa stravuje zdravo.

10. Názory na zmenu životného štýlu mládeže

Otázka: Čo by ste chceli zmeniť na svojom životnom štýle?

Graf č. 17 Názory mládeže na zmenu životného štýlu

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

V tejto otázke som zisťovala, čo sa respondentom nepáči na svojom životnom štýle a čo by chceli zmeniť. Najčastejšou odpoveďou bolo, že sú so sebou a svojím životným štýlom spokojní, to tvrdilo až 43 % respondentov. Druhou najpočetnejšou odpoveďou bolo žiť zdravšie, lepšie sa stravovať, športovať a viac sa hýbať, takto odpovedalo 69 ľudí, t.j. 16 % z celkového výskumného vzorku. 8 % opýtaných cíti potrebu sa viac venovať škole a viac sa učiť. Na otázku neodpovedalo 5 % a prestať fajčiť by chcelo ďalších 5 % respondentov. Niektorí by chceli viac času venovať rodine, priateľom a láske, takto odpovedali 4 % respondentov. Ďalšími odpoveďami bolo tráviť menej času pri PC (3 %), mať vlastné bývanie, prácu (3 %), zmeniť svoju lenivosť a byť aktívnejší, posledných 10 % odpovedalo veľmi rôznorodo, medzi odpoveďami sa opakovali odpovede, zmeniť svoj stereotyp, menej sa stresovať a mať viac spánku, viac trénovať a byť v niečom naozaj dobrý. Cieľom tejto otázky bolo dať mladým ľuďom podnet k zamysleniu, ako by mohli svoj životný štýl zlepšiť.

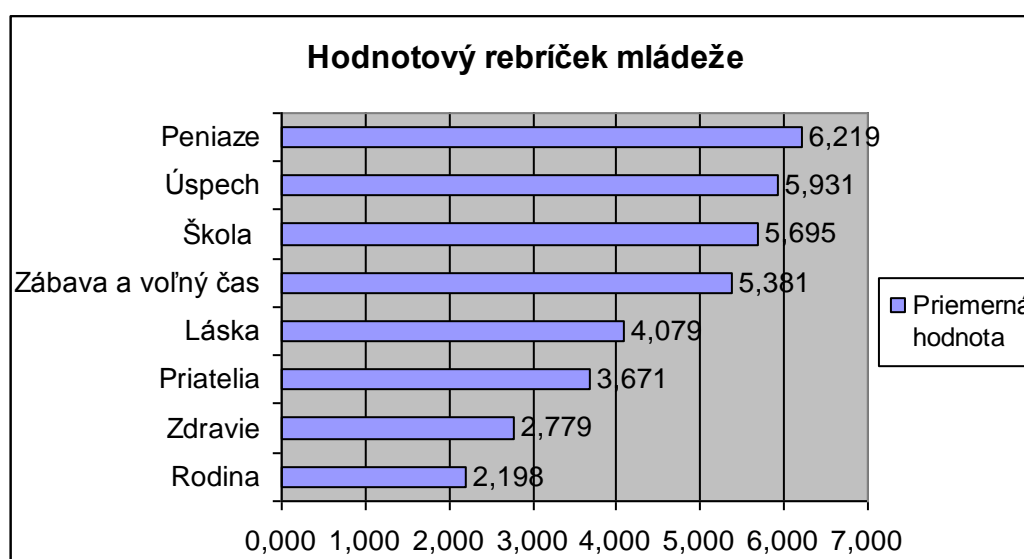
11. Životné hodnoty mládeže

Otázka: Ktoré životné hodnoty sú pre Vás najdôležitejšie? Najdôležitejšie označte číslom „1“, najmenej dôležité „8“.

Uvedená hodnota	1	2	3	4	5	6	7	8	∅
Škola	10	27	39	44	60	65	55	120	5,695
Zábava a voľný čas	25	15	33	44	86	85	66	66	5,381
Rodina	191	108	51	30	13	15	8	4	2,198
Priatelia	29	80	91	115	48	29	18	10	3,671
Láska	34	54	96	74	63	43	34	22	4,079
Zdravie	116	119	58	58	28	25	11	5	2,779
Peniaze	9	10	24	22	55	73	106	121	6,219
Úspech	6	9	29	36	65	85	119	71	5,931

Tab. č. 1 Životné hodnoty mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Graf č. 18 Hodnotový rebríček mládeže

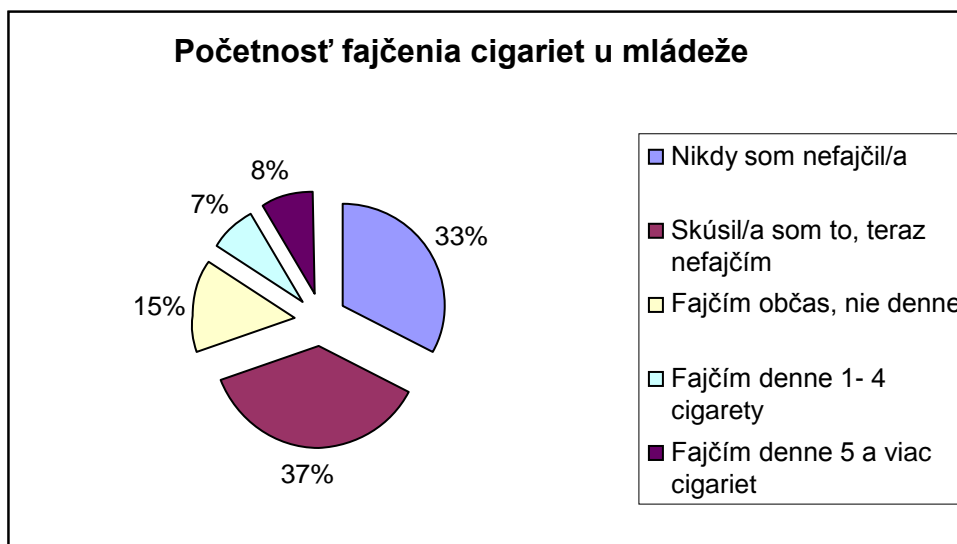
Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Na základe výskumu a výpočtov aritmetického priemeru som zistila jednotlivé priemerné hodnoty respondentov. Najdôležitejšie hodnoty označovali respondenti číslom 1 a najmenej dôležité číslom 8. Z výskumu vyplýva, že najdôležitejšou hodnotou pre respondentov je rodina, nasleduje zdravie, priatelia, láska, zábava a voľný čas, škola, úspech a najmenšou hodnotu sú pre respondentov peniaze.

12. Fajčenie cigariet

Otázka: Fajčíte, alebo ste fajčil/a?

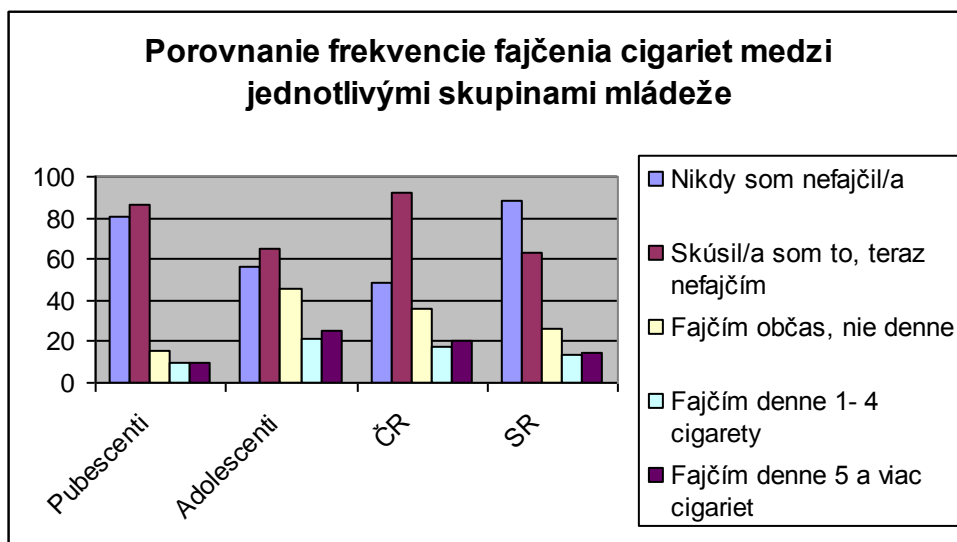
Medzi významné znaky zdravého životného štýlu patrí nefajčenie, nízka alebo nulová miera konzumácie alkoholu a neužívanie ďalších psychoaktívnych látok.

Graf č. 19 Početnosť fajčenia cigariet u mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Pokiaľ ide o fajčenie, z výskumu vyplýva, že k fajčeniu sa priznalo až 30 % žiakov, ďalších 37 % aspoň raz skúsilo fajčiť a nikdy nefajčilo 33 % respondentov.

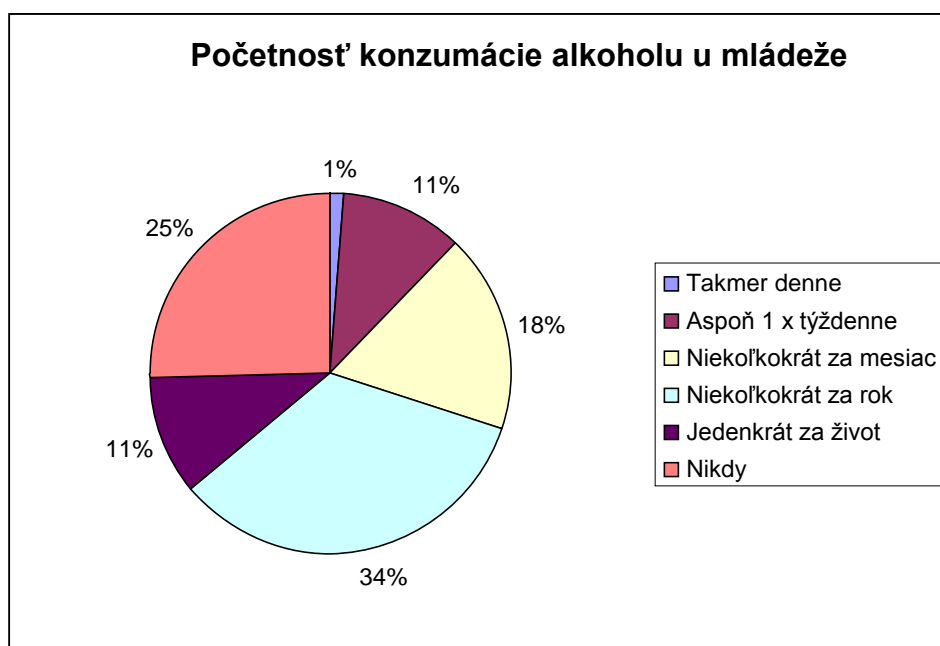
Graf č. 20 Porovnanie frekvencie fajčenia cigariet medzi jednotlivými skupinami mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Počet fajčiarov stúpala úmerne s vekom, mladšia skupina mládeže má nižšiu frekvenciu fajčenia ako starší adolescenti. Žiaci z ČR uviedli väčšiu frekvenciu fajčenia ako žiaci zo SR, percentuálne to vyzerá tak, že 73 % respondentov zo SR nefajčí, v ČR je to 63 %. Naopak k fajčeniu sa priznalo 37 % respondentov z ČR, zatiaľ čo 27 % respondentov zo SR.

13. Psychoaktívne látky

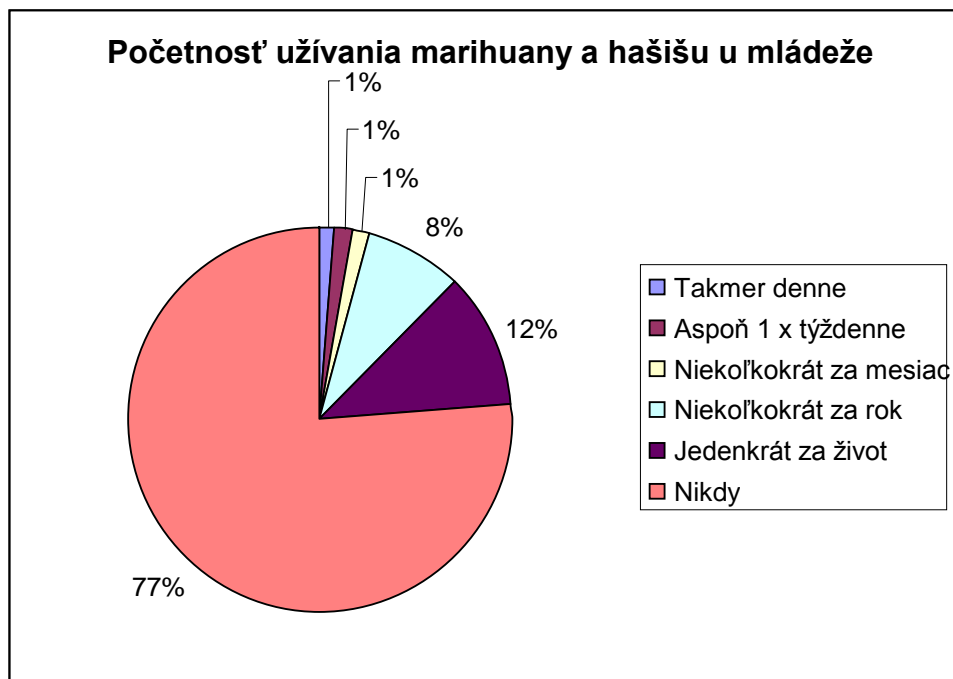
Otázka: Ako často užívate psychoaktívne látky? Doplňte.

Graf č. 21 *Počtenosť konzumácie alkoholu u mládeže*

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

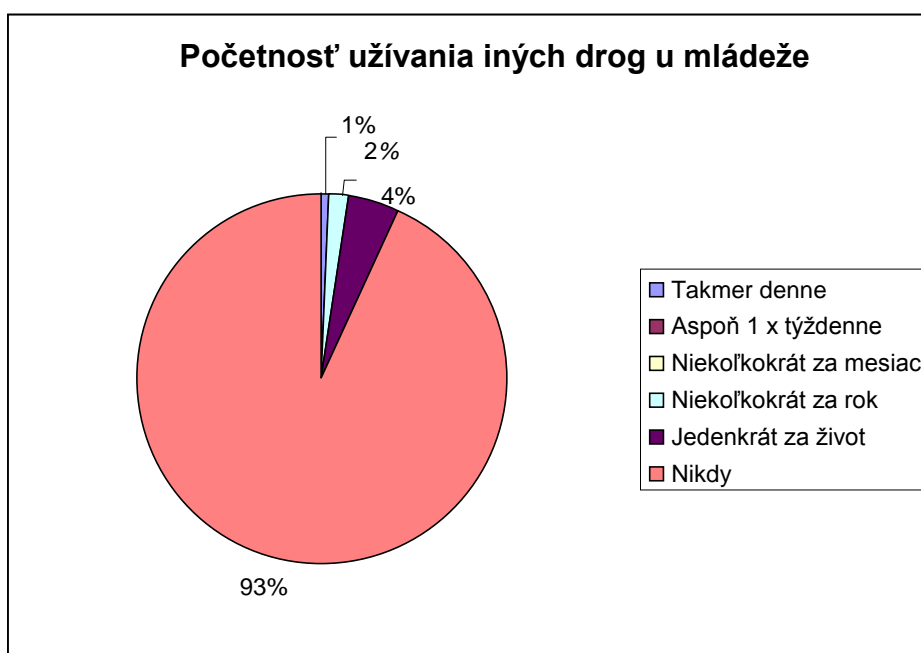
Ďalším patologickým javom, ktorý škodí životnému štýlu nielen mládeže, je užívanie psychoaktívnych látok. Frekvencia užívania alkoholu je u mládeže najvyššia v porovnaní s ostatnými psychoaktívnymi látkami. Alkohol je dostupnou látkou, podľa výskumu nikdy nevyskúšala alkohol ¼ respondentov, ďalších 11 % ho skúsilo len raz, 34 % respondentov užíva alkohol niekoľkokrát ročne, 18 % viackrát za mesiac, aspoň raz týždenne alkohol konzumuje 11 % respondentov a zvyšné 1 % mládeže uvádza, že pije alkohol denne.

Graf č. 22 *Početnosť užívania marihuany a hašišu u mládeže*

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

K užívaniu marihuany sa priznalo až 23 % respondentov, 77 % respondentov marihuanu nikdy nevyskúšalo. Je teda zrejmé, že marihuana je pomerne dostupnou drogou, ktorú vyskúšala skoro $\frac{1}{4}$ z výskumnej vzorky mládeže.

Graf č. 23 *Početnosť užívania iných drog u mládeže*

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

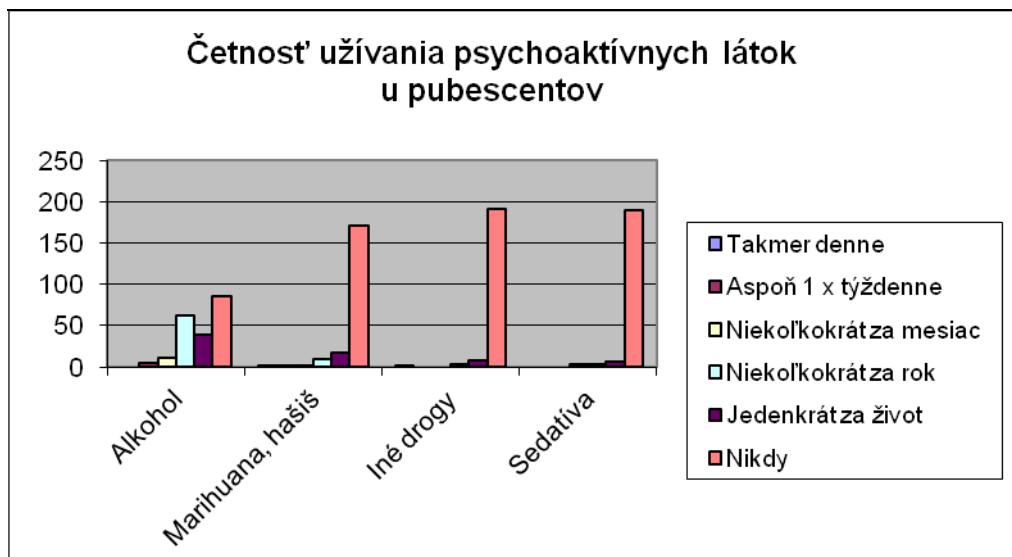
Užívání iných drog je u mládeže menej časté, avšak i tu sa priznalo 7 % z výskumnej vzorky k užitiu iných drog.

Graf č. 24 Počtenosť užívania sedatív u mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

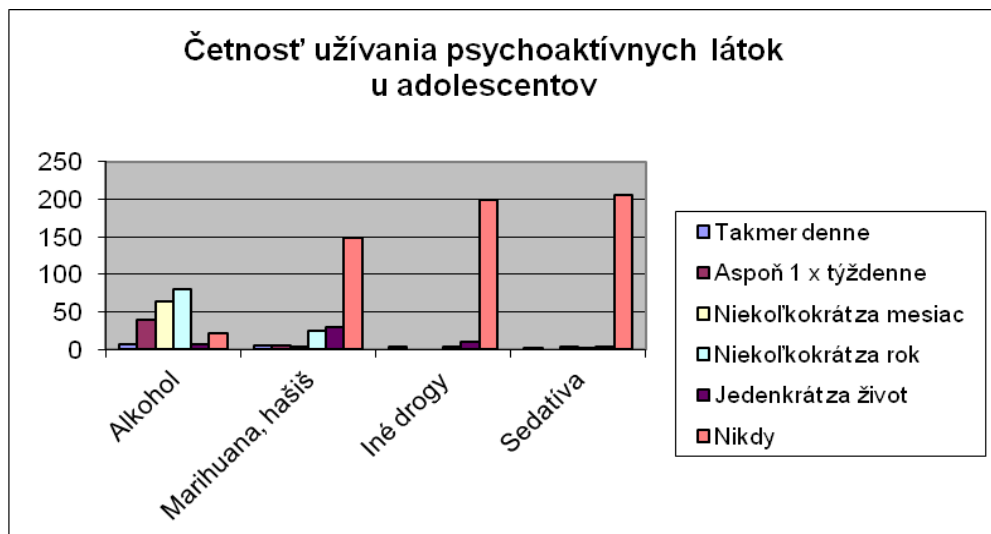
Sedatíva, ktoré si môže mládež zohnať (napr. Diazepam, Rohypnol, Radepur, Lexaurin, atď.) vyskúšalo 6 % respondentov, 94 % nikdy tieto látky neužilo.

Graf č. 25 Počtenosť užívania psychoaktívnych látok u pubescentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

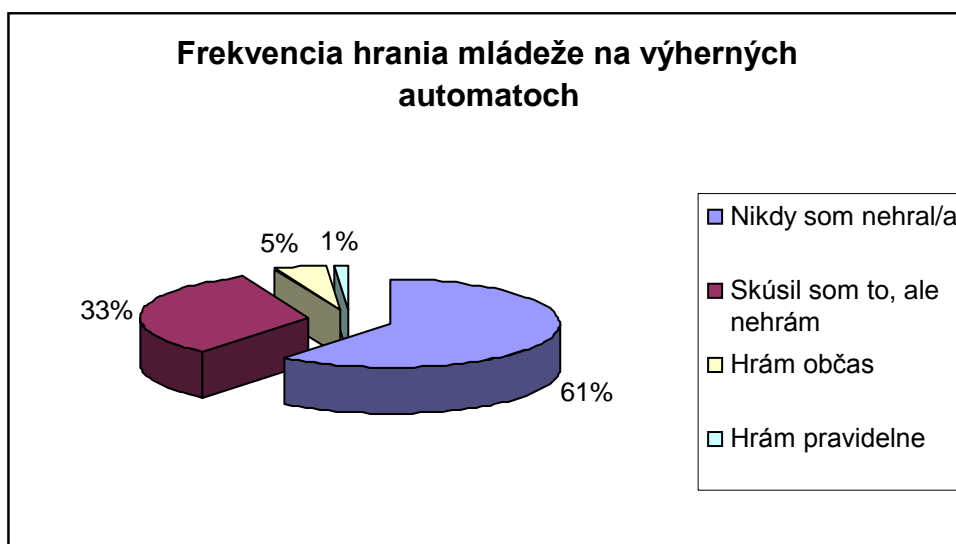
Graf č. 26 Početnosť užívania psychoaktívnych látok u adolescentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Pri porovnávaní užívania psychoaktívnych látok z výskumu vyplýva, že väčšie skúsenosti v tomto smere majú adolescenti, prekvapivé však je, že k užitiu sedatív sa priznalo viac pubescentov, čiže podiel užitia sedatív je vyšší u pubescentov (7 %) než u adolescentov (4 %).

14. Výherné automaty

Otázka: Hrávate na výherných automatoch?

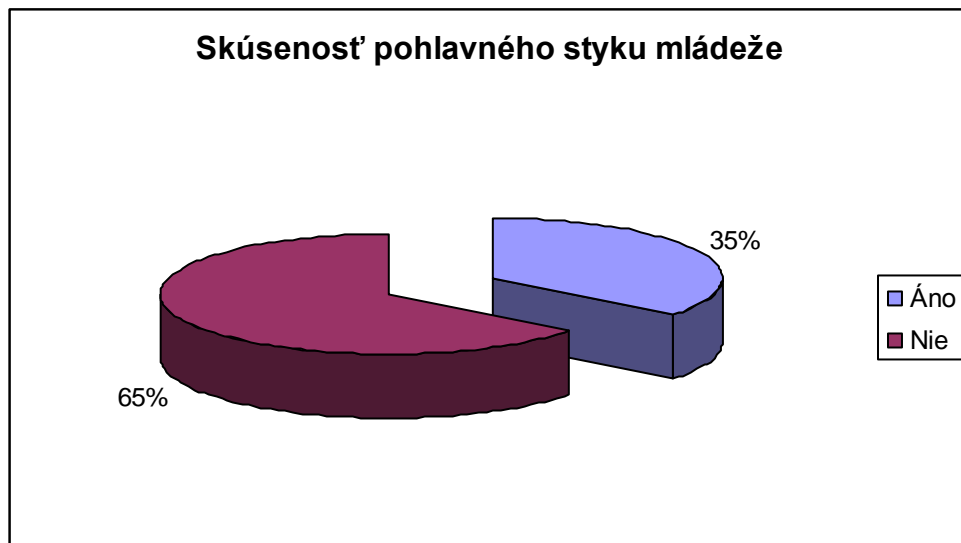
Graf č. 27 Frekvencia hrania mládeže na výherných automatoch

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Ďalším negatívnym javom, ktorému môže mládež podľahnúť, sú výherné automaty. Z výskumu som zistila, že tento jav u dnešnej mládeže nie je populárny, čo je pre ich životný štýl pozitívne. Na automatoch nikdy nehralo 61 % respondentov, skúsilo hrať 33 % a 6 % respondentov (väčšina adolescentov) hrá na automatoch. Práve posledná časť respondentov by si mala dávať pozor, aby nepodľahla tomuto negatívnemu javu.

15. Sex

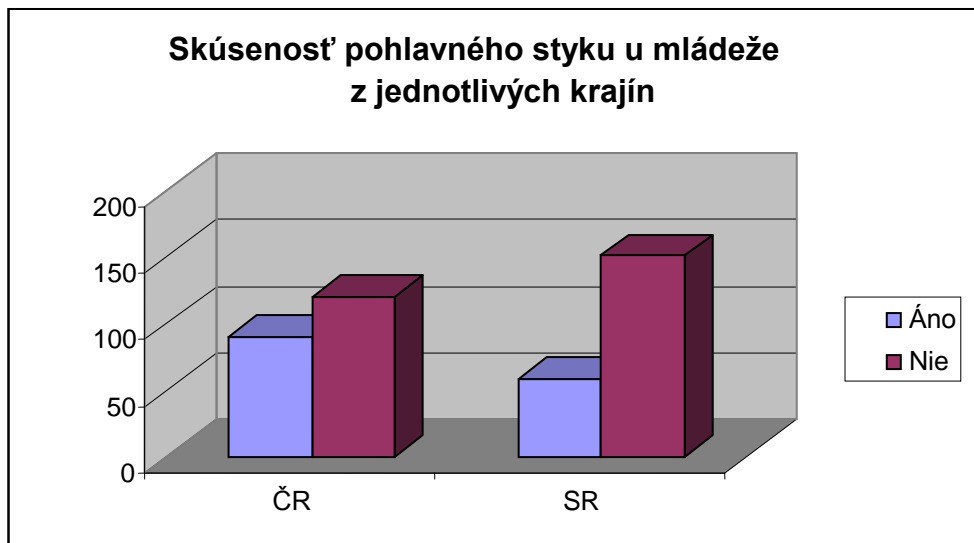
Otázka: Mali ste už pohlavný styk?

Graf č.28 Skúsenosť pohlavného styku mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

K pohlavnému styku sa priznalo 35 % respondentov, z toho 90 respondentov z ČR a 59 zo SR, ďalších 65 % respondentov zatiaľ nemá skúsenosť pohlavného styku. Väčšiu skúsenosť pohlavného styku majú respondenti z ČR (43 %) oproti respondentom zo SR (28 %).

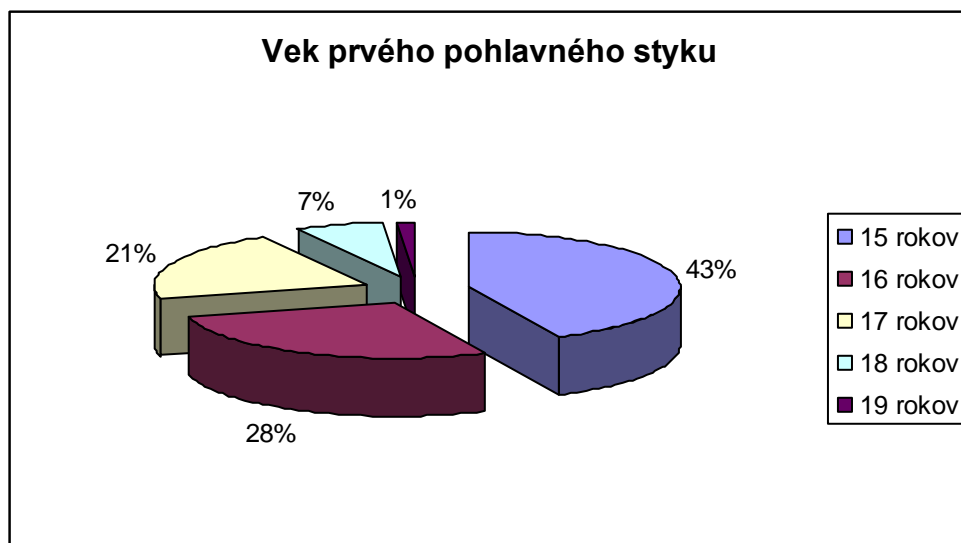

Graf č. 29 Skúsenosť pohlavného styku u mládeže z jednotlivých krajín

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

16. Vek prvého pohlavného styku

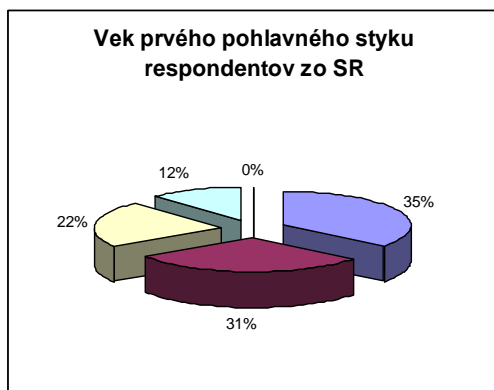
Otázka: Ak áno, v koľkých rokoch to bolo prvýkrát? Doplňte.

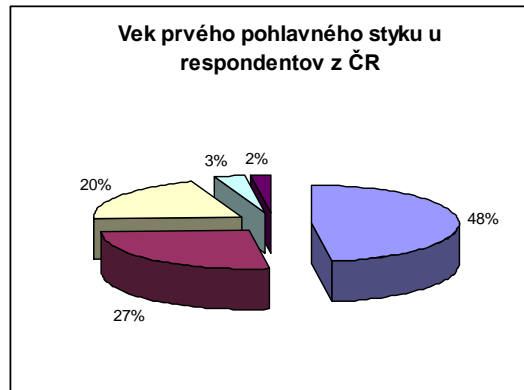
Graf č. 30 Vek prvého pohlavného styku

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Z výskumu som zistila, že pohlavne začína mládež žiť už vo veku 15 rokov, a to dokonca 43 % z respondentov, ktorý sa priznali k sexu. Ďalších 28 % týchto respondentov má prvú skúsenosť vo veku 16 rokov, 21 % vo veku 17 rokov a po 18 roku je to len 8 % týchto respondentov. Priemerný vek prvého pohlavného styku u skúmanej vzorky je 16 rokov.

Graf č. 31 Vek prvého pohlavného styku u respondentov z ČR

Graf č. 32 Vek prvého pohlavného styku u respondentov zo SR

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013 Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Z grafu vyplýva, že u respondentov z ČR, ktorý už mali pohlavný styk, 48 % začalo so sexom v 15 rokoch, zatiaľ čo u respondentov zo SR je to 35 %.

17. Kurzy

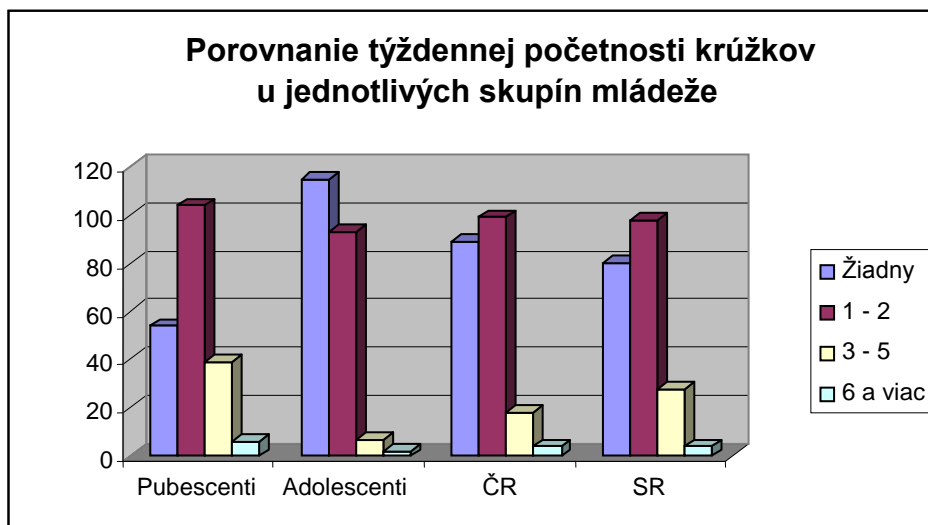
Otázka: Koľko krúžkov a kurzov navštevujete týždenne?

Graf č. 33 Týždenná početnosť krúžkov u mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

K zdravému a dobrému životnému štýlu patria i krúžky a kurzy, ktoré pomáhajú rozvíjať ľuďom nové aktivity a zlepšovať sa v nich. Sú základom pre naplnenie ich záujmov a často i cieľov. Z výskumu je zrejmé, že až 40 % respondentov nenavštevuje žiadny krúžok, ďalších 47 % navštevuje 1 – 2 krúžky či kurzy týždenne, 11 % navštevuje 3 – 5 krúžkov a 2 % respondentov dokonca 6 a viac krúžkov týždenne.

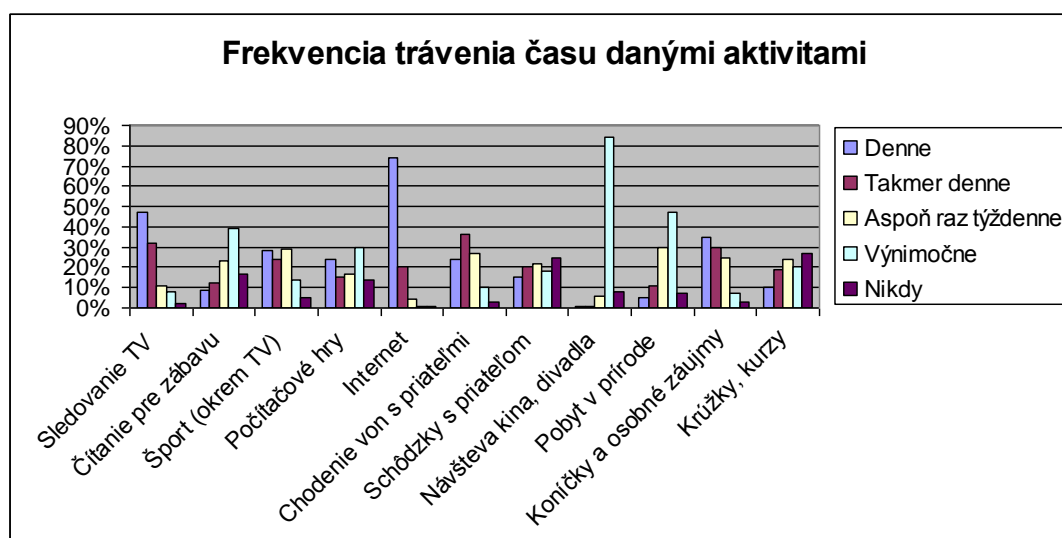
Graf č. 34 Porovnanie týždennej početnosti krúžkov u jednotlivých skupín mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Pri porovnaní jednotlivých skupín vidíme, že pubescenti navštevujú krúžky častejšie ako adolescenti, u respondentov z oboch krajín je početnosť podobná, i keď je väčšia skupina respondentov z ČR, ktorí nenavštevujú žiadny krúžok a na SR je vyšší podiel respondentov, ktorí navštevujú 3 – 5 krúžkov týždenne.

18. Aktivity

Otázka: Koľko času venujete nasledujúcim aktivitám?

Graf č. 35 Frekvencia trávenia času jednotlivými aktivitami

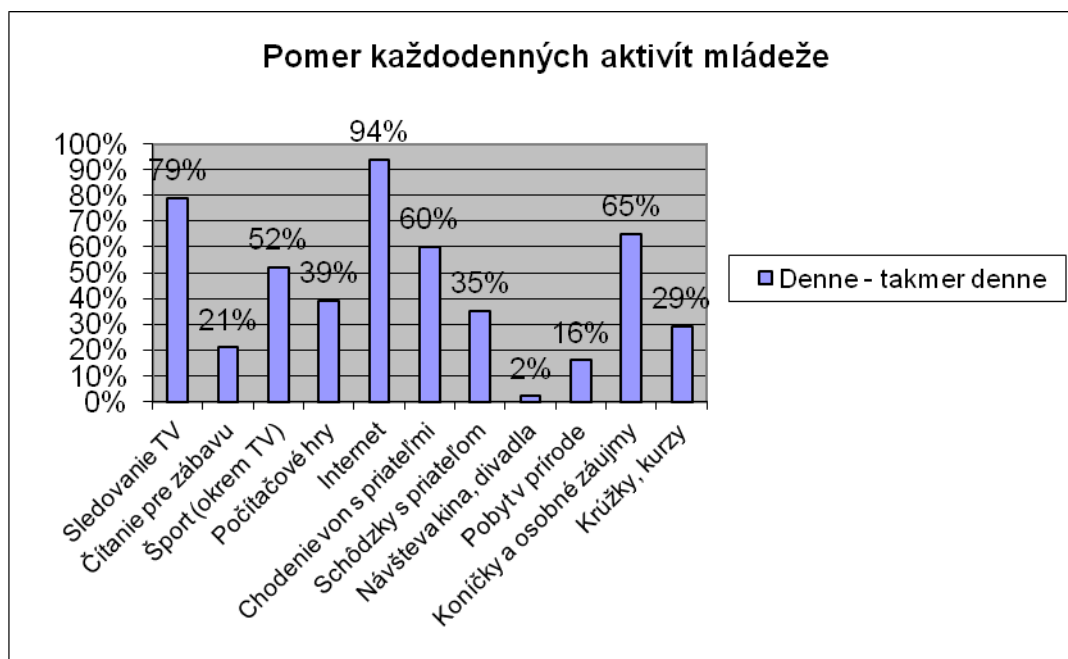
Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Spôsob, akým človek trávi voľný čas je jedným z významných kritérií, ktorý charakterizuje jeho životný štýl. Množstvo možností a vývoj nových technológií rozširuje spôsoby

trávenia voľného času. Činnosti, ktoré vo voľnom čase vykonávame, odrážajú nielen možnosti, ale hlavne záujmy človeka, jeho hodnoty a ciele. Z výskumu vyplýva, že najviac voľného času trávi dnešná mládež na internete, až 79 % percent respondentov takto trávi voľný čas denne alebo skoro denne. Druhou najčastejšou aktivitou mládeže je sledovanie TV,

na 3. a 4. mieste sú koničky, osobné záujmy a chodenie von s priateľmi. Naopak najmenej času respondenti trávia kultúrou, návštevou kina a divadla, kde najväčšia časť uvádzala, že navštevuje tieto zariadenia výnimočne. Nikdy netrávi voľný čas krúžkami a schôdzkami s priateľom približne ¼ respondentov.

Pre lepšiu prehľadnosť som vytvorila nasledujúci graf, ktorý vyjadruje, aký podiel mládeže trávi jednotlivými aktivitami čas denne alebo takmer denne.

Graf č. 36 Zastúpenie každodenných aktivít mládeže

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

8.2 Interpretácia a zhrnutie výskumu

Úlohou tejto kapitoly je zhrnúť a interpretovať výsledky výskumu a zhodnotiť rozdiely výsledkov medzi jednotlivými pozorovanými skupinami mládeže, konkrétne medzi pubescentmi a adolescentmi a ďalej medzi respondentmi z Českej a Slovenskej republiky. Cieľom bakalárskej práce je prostredníctvom kvantitatívneho výskumu, formou dotazníkového šetrenia zistiť a poskytnúť dôležité informácie o reálnom životnom štýle súčasnej mládeže. Výskum bol prevádzaný anonymne, pretože obvykle na základe anonymity bývajú respondenti úprimnejší a otvorenejší. Taktiež učitelia a vedenie škôl túto anonymitu pri spracovávaní požadovali. Výskumnú vzorku tvoria respondenti z 10 základných a stredných škôl Českej i Slovenskej republiky. Celkový počet je 420 respondentov, z čoho 210 bolo zo SR a 210 z ČR. Pomer pubescentov, väčšinou žiakov základných škôl a adolescentov, väčšinou žiakov stredných škôl bol takmer rovnaký.

Dotazník som rozdelila do troch okruhov, prvý okruh sa týkal demografických a informatívnych údajov, kde som zisťovala pohlavie, vek a rodinné vzťahy. Výskumná vzorka sa skladala z 51 % žien a 49 % mužov. Za obdobie mládeže je považované obdobie od 11. až 12. roku do cca 20. roku, pričom výskumná vzorka sa skladala z respondentov od 12 až do 20 rokov, z toho obdobie pubescencie, t.j. obdobie do 15. roku vrátane zastúpilo 203 respondentov a obdobie adolescencie 217 respondentov.

Ďalším dôležitým demografickým javom je tiež rodinné zázemie. Takmer 80 % respondentov žije s oboma rodičmi, 1/5 sa priznala, že žije len s 1 rodičom a 1 % mládeže žije bez rodičov. U týchto 21 % mladých ľudí teda predpokladám určité problémy v súžití rodičov. Pri porovnaní respondentov zo SR a ČR je pomer podobný, v SR sa priznáva o 4 % respondentov viac k tomu, že žijú len s 1 rodičom alebo bez rodičov. Preto si myslím, že u vzorky respondentov zo SR je mierne vyššia problematika partnerských vzťahov rodičov.

Respondenti ďalej hodnotili ich vzťahy s rodičmi, pričom 94 % považuje tieto vzťahy za veľmi harmonické alebo celkom dobré a 6 % respondentov za rezervované, napäté a chladné. V hodnotení kvality rodinnej klímy, vzťahu s rodičmi, bol zistený mierny rozdiel medzi jednotlivými skupinami, pubescenti hodnotili kladnejšie vzťahy k rodičom ako adolescenti. V ČR zase hodnotilo viac respondentov vzťah s rodičmi ako celkom dobrý

v porovnaní s respondentmi zo SR, kde viac respondentov hodnotilo vzťah s rodičmi ako veľmi harmonický.

Druhým okruhom v dotazníku boli otázky zamerané na životný štýl, kde som naviazala na vzťahy s rodičmi a zisťovala názory mládeže na životný štýl rodičov. Najfrekvencovanejšie odpovede som vyhodnotila do grafu č. 10, v kapitole 8.1. Najväčšia časť respondentov odpovedala, že životný štýl rodičov považujú za dobrý, uviedlo tak 38 % respondentov. Naopak, za mínus pokladali najmä fajčenie, nezdravé stravovanie a málo športových aktivít. Respondenti cítia dostatok lásky v rodine, čo je dôležitým faktorom pre výchovu detí a mládeže. Z výskumu vyplýva, že najväčší vplyv na mládež majú práve rodičia. Preto sú dobré vzťahy medzi rodičmi a mládežou tak dôležité.

Vrstovníci sú druhým faktorom v poradí, ktorým sú respondenti ovplyvňovaní. Zatiaľ čo u pubescentov majú najväčší vplyv rodičia, u adolescentov sú to priatelia a vrstovníci. Na treťom mieste sú súrodenci, nasledujú iné osoby a 3 % respondentov najviac ovplyvňujú učitelia.

Názory na životný štýl a na zmenu životného štýlu boli rozsiahle, prekvapilo ma však, že takmer polovica respondentov uvádzala, že rada športuje. Ďalšími špecifikami ich životného štýlu bolo trávenie času s priateľmi, prechádzky, využívanie informačných technológií, najmä počítača a internetu, leňošenie a pozeranie televízie. Medzi najdôležitejšie životné hodnoty respondentov patrí rodina, zdravie a priatelia.

Ďalšie otázky zisťovali využívanie voľného času mládeže. K zdravému životnému štýlu patrí i aktívne využívanie voľného času, pričom z dát z výskumu vyplýva, že krúžky a kurzy navštevuje 60 % respondentov. Pri porovnaní jednotlivých skupín navštevujú krúžky častejšie pubescenti ako adolescenti. V súčasnej dobe existuje množstvo možností trávenia voľného času. Je až alarmujúce, že najviac voľného času trávi dnešná mládež na internete, až 79 % percent respondentov takto trávi voľný čas denne alebo skoro denne. Z dát ďalej vyplýva, že druhou najčastejšou aktivitou mládeže je sledovanie TV, na 3. a 4. mieste sú koníčky, osobné záujmy a chodenie von s priateľmi. Naopak najmenej času respondenti trávia kultúrou, návštevou kina a divadla.

V treťom okruhu dotazníka som sa venovala negatívnym vplyvom, ktorým je mládež vystavená. Fajčenie cigariet považuje mnoho mladých ľudí za moderné, chcú vyniknúť v kolektíve alebo sa dajú zlákať zlým príkladom dospelých. Z výskumu je zrejmé,

že takmer 1/3 respondentov sú fajčiari, ďalšia tretina fajčenie skúšala, ale nefajčí a posledná tretina nikdy nefajčila. Pre zaujímavosť uvediem napríklad, že o 10 % respondentov viac z Českej republiky sa priznáva k fajčeniu oproti respondentom zo Slovenskej republiky. Druhým najčastejším negatívnym vplyvom je alkohol, ktorý je pre mládež ľahko dostupný. Medzi ďalšie negatívne vplyvy patria drogy, tu ma prekvapili odpovede o užívaní marihuany, kde sa až 23 % respondentov priznalo, že marihuanu aspoň raz vyskúšalo. V tejto časti spracovania výskumu som chcela poukázať na nutnosť prevencie mládeže proti týmto škodlivým javom, a to hlavne správnou výchovou a vlastným dobrým príkladom rodičov, ktorí najviac ovplyvňujú mládež. Ďalším oporným bodom by mala byť škola, ktorá by mala podporovať zdravú výchovu detí a mládeže. Vedenie mladých ľudí k zdravému životnému štýlu je veľkým krokom k existencii zdravej spoločnosti.

8.3 Vyhodnotenie hypotéz a cieľov práce

Hlavnou úlohou tejto kapitoly je overenie hypotéz stanovených na začiatku práce pomocou štatistických výpočtov. Hypotézy som si overila na základe výpočtov aritmetického priemeru a pomocou testu nezávislosti chí-kvadrát pre štvorpoľnú tabuľku.

Hypotézu H1 som vyhodnocovala pomocou aritmetického priemeru. Stanovená hypotéza vychádzala z otázky č. 11 z dotazníka, ktorá sa týkala životných hodnôt mládeže.

Hypotéza H1: V hodnotovom rebríčku je hodnota úspechu u adolescentov na vyššej úrovni dôležitosti ako u pubescentov.

Hodnota úspechu	1	2	3	4	5	6	7	8	∅
Pubescenti	5	5	17	23	27	43	54	29	5,719
Adolescenti	1	4	12	13	38	42	65	42	6,129

Tab. č. 2 Úroveň hodnoty úspechu u pubescentov a adolescentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Výpočet:

Pubescenti			Adolescenti		
Hodnota úspechu	Početnosť n_j	$n_j \cdot x_j$	Hodnota úspechu	Početnosť n_j	$n_j \cdot x_j$
1	5	5	1	1	1
2	5	10	2	4	8
3	17	51	3	12	36
4	23	92	4	13	52
5	27	135	5	38	190
6	43	258	6	42	252
7	54	378	7	65	455
8	29	232	8	42	336
Σ	203	1161	Σ	217	1330

Tab. č. 3 Výpočet priemernej hodnoty úspechu u pubescentov a adolescentov

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Priemerná hodnota úspechu u pubescentov:

$$\bar{x} = 1161/203 = 5,719$$

Priemerná hodnota úspechu u adolescentov:

$$\bar{x} = 1330/217 = 6,129$$

Respondenti odpovedali na otázku: Ktoré životné hodnoty sú pre Vás najdôležitejšie? Najdôležitejšiu hodnotu mali označiť číslom „1“, najmenej dôležitú „8“. Na základe výpočtu aritmetického priemeru hodnôt u skupiny pubescentov a adolescentov som zistila, že hodnota úspechu je u pubescentov v rámci dôležitosti na vyššej úrovni, pretože výsledok priemeru 5,719 je bližšie k číslu 1 ako u adolescentov, kde je priemerná hodnota až 6,129. Výpočtom aritmetického priemeru u hypotézy H1 som došla k záveru, že hodnota úspechu u pubescentov je na vyššej úrovni dôležitosti ako u adolescentov. Na základe tohto výpočtu bola hypotéza H1 odmietnutá.

Hypotéza H2: Životný štýl a názory mládeže ovplyvňujú rodičia vo väčšej miere u pubescentov ako u adolescentov.

H₀: Miera vplyvu rodičov na životný štýl a názory mládeže je rovnaká u pubescentov ako u adolescentov.

H_A: Miera vplyvu rodičov na životný štýl a názory mládeže je rozdielna u pubescentov ako u adolescentov.

	Rodičia	Iné subjekty	Σ
Pubescenti	108	95	203
Adolescenti	55	162	217
CELKOM	163	257	420

Tab. č. 4 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H2

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Stupeň voľnosti : 1

Výpočet:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(108 \cdot 162 - 95 \cdot 55)^2}{(108+95) \cdot (108+55) \cdot (95+162) \cdot (55+162)}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(17\,496 - 5\,225)^2}{203 \cdot 163 \cdot 257 \cdot 217}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot 0,0816$$

$$\chi^2 = 34,27$$

Pri zvolenej hladine významnosti 0,05 a stupni voľnosti 1 som štatistickým overením hypotézy zistila, že vypočítaná hodnota χ^2 je vyššia ako kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Týmto výpočtom nemožno odmietnuť alternatívnu hypotézu. Z výsledku testu chí-kvadrát vyplýva, že životný štýl a názory mládeže ovplyvňujú rodičia vo väčšej miere u pubescentov ako u adolescentov.

Hypotéza H3: Mládež v Českej republike má väčšiu skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako mládež Slovenskej republiky.

H₀: Respondenti z ČR majú rovnakú skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako respondenti zo SR.

H_A: Respondenti z ČR majú väčšiu skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako respondenti zo SR.

	Má skúsenosť	Nemá skúsenosť	Σ
Respondenti z ČR	62	148	210
Respondenti zo SR	38	172	210
CELKOM	100	320	420

Tab. č. 5 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H3

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Stupeň voľnosti : 1

Výpočet som prevádzala opäť pomocou testu nezávislosti chí-kvadrátu pre štvorpoľnú tabuľku.

Výpočet:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(62 \cdot 172 - 148 \cdot 38)^2}{(62+148) \cdot (62+38) \cdot (148+172) \cdot (38+172)}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(10\,664 - 5\,624)^2}{210 \cdot 100 \cdot 320 \cdot 210}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot 0,018$$

$$\chi^2 = 7,56$$

Vypočítaná hodnota χ^2 je vyššia ako kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$ a preto odmietam nulovú hypotézu a prijímam alternatívnu hypotézu. Na základe prevedeného výpočtu môžeme konštatovať, že respondenti z ČR majú väčšiu skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako respondenti zo SR.

Hypotéza H4: Počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorí mali pohlavný styk je menší, než počet respondentov z Českej republiky.

H₀: Počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorí mali pohlavný styk je rovnaký ako počet respondentov z Českej republiky.

H_A: Počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorí mali pohlavný styk je rozdielny ako počet respondentov z Českej republiky.

	Mali pohl. styk	Nemali pohl. styk	Σ
Respondenti z ČR	90	120	210
Respondenti zo SR	59	151	210
	149	271	420

Tab. č. 6 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H4

Zdroj: Vlastný výskum január – február 2013

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Stupeň voľnosti : 1

Výpočet:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(90 \cdot 151 - 120 \cdot 59)^2}{\dots}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot \frac{(90+120) \cdot (90+59) \cdot (120+151) \cdot (59+151) \cdot (13\,590-7\,080)^2}{210 \cdot 149 \cdot 271 \cdot 210}$$

$$\chi^2 = 420 \cdot 0,023799$$

$$\chi^2 = 9,996$$

Pri overení štvrtej hypotézy som vypočítala, že hodnota χ^2 je vyššia ako kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$ a preto prijímam alternatívnu hypotézu.

Z výsledku prevedeného testu chí-kvadrát vyplýva, že počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorí mali pohlavný styk je menší, než počet respondentov z Českej republiky.

Záver

Vo svojej bakalárskej práci som zhodnotila a preskúmala životný štýl súčasnej mládeže. Táto téma je veľmi obsiahla. Životný štýl mládeže je zjednodušene povedané spôsob, akým táto skupina ľudí žije. Patria sem preferencie trávenia voľného času, hodnoty a hodnotová orientácia, taktiež negatívne vplyvy, ktorým je mládež vystavená a mnoho ďalšieho. V práci som sa zamerala i na niektoré aktuálne témy, ako je využívanie informačných technológií, aktívne trávenie voľného času pohybovými a záujmovými činnosťami, a tiež problémy sociálne patologických javov, kde môžeme zaradiť napríklad fajčenie, alkohol, drogy a iné.

Hlavným cieľom tejto záverečnej práce bolo zistiť, aký životný štýl vedie súčasná mládež. Teoretická časť práce sa zaoberala vymedzením pojmov životného štýlu, mládeže z hľadiska jej osobnosti, vplyvov, ktoré na mládež pôsobia, a ďalších pojmov, ako sú hodnotová orientácia a sociálne patologické javy. Hlavným cieľom praktickej časti práce bolo zistiť, ako mladí ľudia žijú, čo ich ovplyvňuje a aké majú životné hodnoty. V tejto práci som sa zamerala ďalej na porovnanie rozdielov medzi životným štýlom pubescentov a adolescentov a tiež respondentov z Českej a Slovenskej republiky. Ďalšou úlohou práce bolo výsledky výskumu štatisticky overiť.

Výskumom praktickej časti tejto práce bolo zistené, že životný štýl mládeže je veľmi rozmanitý. Z realizovaného dotazníkového šetrenia nemožno vyvodiť jednoznačné závery či zovšeobecnenia, napriek tomu výsledky výskumu naznačujú určité tendencie spôsobu života mládeže.

Z výsledkov dotazníkového šetrenia môžem usúdiť, že životný štýl mládeže je dobrý. Pri otázke na životný štýl veľká časť respondentov odpovedala, že majú radi šport, prechádzky a aktívne trávenie voľného času s priateľmi a rodinou. Majú dobré vzťahy s rodičmi, súrodencami i vrstovníkmi. Taktiež sú si vedomí toho, čo je na ich životnom štýle zlé a čo by chceli zlepšiť. Prekvapilo ma, že veľké percento respondentov sa zdravo stravuje a aktívne športuje, má jasne stanovené hodnoty a ciele, ktoré sa usiluje naplniť. S týmito dvoma bodmi, zdravým životným štýlom a hodnotami, sa stotožňuje takmer polovica respondentov.

Životné hodnoty a celkový spôsob života mládeže je dôležitý. Mládež je skupina ľudí, ktorá sa mení z dieťaťa na dospelého jedinca, formuje svoju identitu, a práve mládež je

základom pre ďalšie správne fungovanie spoločnosti. Aj z tohto dôvodu je dôležité, aby viedla plnohodnotný život a dobrý životný štýl. Z výskumu vyplýva, že práve rodičia a priatelia majú najväčší vplyv na mládež. Je dôležité, aby predovšetkým rodičia viedli deti k osvojovaniu si zásad zdravého životného štýlu a to najmä cez vlastný príklad života v zmysle rešpektovania týchto zásad. Ďalej môžeme pozorovať rozdiely medzi skupinou pubescentov a adolescentov, kde najväčší vplyv na pubescentov majú rodičia, zatiaľ čo skupina staršej mládeže, adolescentov, je viac ovplyvňovaná priateľmi a vrstovníkmi. Medzi najdôležitejšie životné hodnoty v rebríčku hodnôt zaraďuje mládež rodinu na prvom mieste, zdravie na druhom a priateľov na treťom mieste.

Spôsob, akým trávi človek voľný čas je významným kritériom životného štýlu. Z výskumu vyplýva, že väčšina mládeže trávi voľný čas pri počítači a na internete denne alebo skoro denne. Na jednej strane by som chcela vytknúť túto skutočnosť, pretože človek ľahko podľahne internetu. Rodičia majú málo voľného času, čo vyplýva i z dotazníkového šetrenia, mnoho času trávia v práci a je pre nich jednoduchšie nechať svoje dieťa tráviť čas pri počítači, na sociálnych sieťach alebo pri počítačových hrách. Na toto by som chcela upozorniť. Na druhej strane dnešná doba je v určitom smere dobou informačných technológií a internet je i zdrojom mnohých nových informácií, preto nemožno trávenie času pri počítači hodnotiť len negatívne.

Druhou najčastejšou aktivitou mládeže je sledovanie televízie. Ďalšími častými aktivitami sú koníčky, krúžky, šport a chodenie von s priateľmi. Naopak veľmi málo času trávi mládež pobytom v prírode či kultúrnym vyžitím, tým myslím napríklad návštevou divadla, kina a pod.

Záverom dotazníkového šetrenia som chcela upozorniť na negatívne vplyvy, ktorým je mládež vystavená. Z výsledkov výskumu vyplýva, že počet fajčiarov stúpa úmerne s vekom, mladšia skupina má nižšiu frekvenciu fajčenia ako starší adolescenti. Medzi ďalšie negatívne vplyvy, s ktorými má pomerná časť mládeže skúsenosť, patrí alkohol a marihuana. Ostatné silnejšie psychoaktívne látky vyskúšalo len veľmi malé percento respondentov.

Na začiatku práce som si stanovila niekoľko predpokladov, na ktoré som hľadala odpovede. Prvým z nich, bol predpoklad, že v hodnotovom rebríčku je hodnota úspechu u adolescentov na vyššej úrovni dôležitosti ako u pubescentov. Tento predpoklad sa

štatistickým overením nepotvrdil. Hodnotu úspechu považujú za dôležitejšiu pubescenti ako adolescenti.

Ďalším predpokladom bolo, že životný štýl a názory mládeže ovplyvňujú rodičia vo väčšej miere u pubescentov ako u adolescentov. Na základe výpočtov sa tento predpoklad potvrdil. Na mladšiu skupinu mládeže najviac pôsobia rodičia, na staršiu skupinu mládeže zase vrstovníci a priatelia.

Ďalej som predpokladala, že mládež v Českej republike má väčšiu skúsenosť s užívaním marihuany a hašišu ako mládež Slovenskej republiky. Tento predpoklad sa štatistickým overením potvrdil.

Posledným mojím predpokladom bolo, že počet respondentov zo Slovenskej republiky, ktorý mali pohlavný styk je menší, než počet respondentov z Českej republiky. Tento predpoklad sa opäť štatistickým overením potvrdil. Viac respondentov z Českej republiky má skúsenosť pohlavného styku oproti respondentom zo SR.

Záverom tejto práce by som chcela vyzdvihnúť primárnu prevenciu sociálne patologických javov mládeže v kontexte so skúmaným životným štýlom mládeže. Týmto mám na mysli to, že správny a zdravý životný štýl mládeže je základným krokom v tejto uvedenej prevencii sociálne patologických javov dospelých ľudí dnešnej doby. Dostatok záujmov, koníčkov, zdravé stravovanie sú základným krokom tejto prevencie. Taktiež vzory rodičov a učiteľov môžu byť pre mládež motivujúcim faktorom.

Verím, že bakalárska práca bude prínosom pre pedagogických pracovníkov a taktiež samotnú mládež. Pri prevádzaní výskumu vyjadrili učitelia i vedenie škôl, v ktorých som výskum prevádzala záujem o výsledky tohto výskumu. Ďalšie využitie vidím v identifikovaní spoločensky nežiaducich javov a pôsobení sociálnej pedagogiky, ktorá môže prostredníctvom spoločenských inštitúcií pomôcť k včasnému diagnostikovaní a riešeniu problémov sociálne patologických javov. Pozitívny vplyv majú tiež výchovne vzdelávacie programy, ktoré pomáhajú zaistiť všestranný rozvoj osobnosti a pozitívne motivujú dnešnú mládež.

Verím, že táto práca bude aspoň dôvodom k zamysleniu sa nad životným štýlom každého čitateľa, pretože každá generácia má svoju dobrú i zlú stránku, ale záleží na každom jedincovi, akou cestou sa vydá.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

- [1] DUFFKOVÁ, J., L. URBAN, a J.DUBSKÝ, 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-123-6.
- [2] CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2004. *Psychologie hodnot*. Olomouc: Votobia, ISBN 80-7220-195-6.
- [3] FÜRST, Maria. *Psychologie*, 1997. Olomouc: VOTOBIA s.r.o., ISBN 80-7198-199-0.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [5] JAKABČIČ, Ivan, 2002. *Základy vývinovej psychológie*. Bratislava: Iris. ISBN 80-89018-34-3.
- [6] KOHOUTEK, Rudolf, 2002. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM. ISBN 80-214-2203-3.
- [7] KOHOUTEK, Rudolf, 2001. *Poznávání a utváření osobnosti*. Brno: CERM. ISBN 80-7204-200-9.
- [8] KURIC, Josef, 1963. *Vývojová psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 16-902-63.
- [9] MIKŠÍK, Oldřich, 2003. *Psychologická charakteristika osobnosti*. 1. vyd., dotisk. Praha: Karolinum. ISBN 8024602407.
- [10] MOŽNÝ, Ivo, 2002. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 8071786241.
- [11] POKORNÝ, V., J. TELCOVÁ, a A. TOMKO, 2003. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. 3. vyd. , rozš. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-04-0.
- [12] PRÁZDNY, Aleš, 2007. *Výchova ako přehodnocování hodnot*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-108-2.
- [13] SCHEIBE, K. E., 1970. *Beliefs and Values*. New York: Holt, Rinehart and Winston. ISBN 0030792150.

- [14] VACEK, Pavel, 2010. *Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech*. 3. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-051-1.
- [15] VACEK, Pavel, 2008. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-386-4.
- [16] VELEHRADSKÝ, Antonín, 1978. *Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka*. Praha: Svoboda.
- [17] VYKOPALOVÁ, Hana, 2001. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0337-4.
- [18] KAČÁNI, V., L. VIŠNOVSKÝ, 2005. *Psychológia a pedagogika pomáhajú škole*. Bratislava: Iris. ISBN 80-89018-85-8.

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
Tab.	Tabuľka
ZŠ	základná škola
SŠ	stredná škola
OU	odborné učilište
Atď.	A tak ďalej
T.j.	To je

ZOZNAM OBRÁZKOV

Graf č. 1 Pohlavie respondentov, s. 33

Graf. č. 2 Pohlavie respondentov z ČR, s. 33

Graf. č. 3 Pohlavie respondentov zo SR, s. 33

Graf. č. 4 Počet respondentov vo vekových skupinách, s. 34

Graf. č. 5 Početné zastúpenie mužov a žien v období pubescencie a adolescencie, s. 35

Graf č. 6 Súžitie respondentov s rodičmi, s. 35

Graf. č. 7 Porovnanie súžitia s rodičmi u mládeže z ČR a SR, s. 36

Graf. č. 8 Vzťah respondentov s rodičmi, s. 37

Graf. č. 9 Porovnanie vzťahu s rodičmi u jednotlivých skupín mládeže, s. 37

Graf č. 10 Názor respondentov na životný štýl rodičov, s.38

Graf č. 11 Cítanie dostatku lásky respondentov v rodine, s. 39

Graf č. 12 Porovnanie skupín respondentov o pocitoch lásky v rodine, s. 40

Graf č. 13 Vzťahy respondentov medzi vrstovníkmi, s. 40

Graf č. 14 Osoby ovplyvňujúce mládež, s. 41

Graf. č. 15 Osoby ovplyvňujúce pubescentov, s. 42

Graf. č. 16 Osoby ovplyvňujúce adolescentov, s. 42

Graf č. 17 Názory mládeže na zmenu životného štýlu, s. 43

Graf č. 18 Hodnotový rebríček mládeže, s. 44

Graf č. 19 Početnosť fajčenia cigariet u mládeže, s. 45

Graf č. 20 Porovnanie frekvencie fajčenia cigariet medzi jednotlivými skupinami mládeže, s. 45

Graf č. 21 Početnosť konzumácie alkoholu u mládeže, s. 46

Graf č. 22 Početnosť užívania marihuany a hašišu u mládeže, s. 47

Graf č. 23 Početnosť užívania iných drog u mládeže, s. 47

Graf č. 24 Početnosť užívania sedatív u mládeže, s. 48

Graf č. 25 Početnosť užívania psychoaktívnych látok u pubescentov, s. 48

Graf č. 26 Početnosť užívania psychoaktívnych látok u adolescentov, s. 49

Graf č. 27 Frekvencia hrania mládeže na výherných automatoch, s. 49

Graf č. 28 Skúsenosť pohlavného styku mládeže, s. 50

Graf č. 29 Skúsenosť pohlavného styku u mládeže z jednotlivých krajín, s. 51

Graf č. 30 Vek prvého pohlavného styku, s. 51

Graf č. 31 Vek prvého pohlavného styku u respondentov z ČR, s. 52

Graf č. 32 Vek prvého pohlavného styku u respondentov zo SR, s. 52

Graf č. 33 Týždenná početnosť krúžkov u mládeže, s. 52

Graf č. 34 Porovnanie týždennej četnosti krúžkov u jednotlivých skupín mládeže, s. 53

Graf č. 35 Frekvencia trávenia času jednotlivými aktivitami, s. 53

Graf č. 36 Zastúpenie každodenných aktivít mládeže, s. 54

ZOZNAM TABULIEK

Tab. č. 1 Životné hodnoty mládeže, s. 44

Tab. č. 2 Úroveň hodnoty úspechu u pubescentov a adolescento, s. 58

Tab. č. 3 Výpočet priemernej hodnoty úspechu u pubescentov a adolescentov, s. 58

Tab. č. 4 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H2, s. 59

Tab. č. 5 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H3, s. 60

Tab. č. 6 Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát k hypotéze H4, s. 61

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA P I: Dotazník

PRÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Milí študenti,

volám sa Ing. Stanislava Polešenská a som študentkou 3. ročníka bakalárskeho štúdia Fakulty humanitných štúdií, oboru Učiteľstvo odborných predmetov pre stredné školy, Univerzity Tomáša Bati v Zlíne.

Týmto Vás chcem poprosiť o vyplnenie dotazníka, ktorého cieľom je získať odpovede na otázky týkajúce sa životného štýlu súčasnej mládeže. **Tento dotazník je anonymný a bude použitý len na spracovanie mojej bakalárskej práce.**

Vopred Vám mnohokrát ďakujem za spoluprácu a za Váš čas.

1. Aké ste pohlavie?

- a) žena
- b) muž

2. Koľko máte rokov? – prosím doplňte

.....

3. Žijete s rodičmi?

- a) áno
- b) nie
- c) žijem len s jedným rodičom

4. Ako hodnotíte Váš vzťah s rodičmi?

- a) veľmi harmonický
- b) celkom dobrý
- c) rezervovaný a chladný
- d) napätý
- e) vyhrotený

5. Aký je Váš názor na životný štýl rodičov?

.....
.....
.....

6. Cítite dostatok lásky v rodine?

- a) áno
- b) skôr áno
- c) skôr nie
- d) nie
- e) neviem

7. Aké sú Vaše vzťahy medzi vrstovníkmi?

- a) výborné, mám veľa priateľov
- b) dobré
- c) slabé
- d) zložité
- e) žiadne

8. Kto najviac ovplyvňuje Vaše názory a životný štýl?

- a) rodičia
- b) súrodenci
- c) vrstovníci, priatelia
- d) učitelia
- e) iné (doplňte) .....

9. Pokúste sa popísať Váš životný štýl (čo Vás baví, čo radi robíte).

.....
.....
.....

10. Čo by ste chceli zmeniť na svojom životnom štýle?

.....
.....
.....

11. Ktoré životné hodnoty sú pre Vás najdôležitejšie? Najdôležitejšie označte číslom „1“, najmenej dôležité „8“.

- a) škola
- b) zábava a voľný čas
- c) rodina
- d) priatelia
- e) láska
- f) zdravie
- g) peniaze
- h) úspech

12. Fajčíte, alebo ste fajčil/a?

- a) nikdy som nefajčil/a
- b) skúsil/a som to, teraz nefajčím
- c) fajčím občas, nie denne
- d) fajčím denne 1- 4 cigarety
- e) fajčím denne 5 a viac cigariet

13. Ako často užívate psychoaktívne látky? Doplňte.

	Alkohol	Marihuana, hašiš	Iné drogy	Sedatíva
Takmer denne				
Aspoň 1 x týždenne				
Niekoľkokrát za mesiac				
Niekoľkokrát za rok				
Jedenkrát za život				
Nikdy				

14. Hrávate na výherných automatoch?

- a) nikdy som nehral/a
- b) skúsil/a som, ale nehram
- c) hrám občas
- d) hrám pravidelne

15. Mali ste už pohlavný styk?

- a) áno
- b) nie

16. Ak áno, v koľkých rokoch to bolo prvýkrát? Doplňte.

.....

17. Koľko krúžkov a kurzov navštevujete týždenne?

- a) žiadny
- b) 1 – 2
- c) 3 - 5
- d) 6 a viac

18. Koľko času venujete nasledujúcim aktivitám?

Aktivity	Denne	Takmer denne	Aspoň raz týždenne	Výnimočne	Nikdy
Sledovanie TV					
Čítanie pre zábavu					
Šport (okrem povinnej TV)					
Počítačové hry					
Internet					
Chodenie von s priateľmi					
Schôdzky s priateľom					
Návšteva kina, divadla					
Pobyt v prírode					
Koníčky a osobné záujmy					
Kružky, kurzy					
Iné (doplňte)					

